БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 179 (10547) | 1964 оной июлиин 30, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Н. С. Хрущев Великобританиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр Ричард О. Батлертай уулзаба

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Советскэ Союзда албанай хэрэгээр ерэһэн Великобританиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Ричард О. Батлертай июлиин 28-да Кремль соо уулзаба. Ричард О. Батлертай хамта Великобританиһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд сэр Хэмфри Тревельян, Великобританиин гадаадын хэрэгүүдэй министрэй сагүргэлжын орлогшо сэр Гарольд Каччиа, министрэй орлогшын туһалагша А. Д. Вильсон, советник Дж. Н. Гендерсон гэгшэд байлсаа.

Н. С. Хрущев Ричард О. Батлер хоёрой хоорондо алишье талые һонирхуулжа байһан асуудалнуудаар хани ёһоной хөөрэлдөөн болоо.

Энэ уулзалгада СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Великобританида байдаг Советскэ Союзай элшэн сайд А. А. Солдатов, СССР-эй МИД-эй Европын оронуудай хоёрдохи таһагые даагша А. А. Рощин байлсаа.

(ТАСС).

ЭЛБЭГ ҺҮН, МЯХАН, НООҺОН—СИЛОСЬЭЭ

«Силос үгы һаа, ядарһан хэрэг гээшэ. Урдань тэрэнэй амта танниһан малшье силос эдеэгүйдөө ашаг шэмэеэ ёһоор нэмээжэ үгэхэгүй. Силос лэ ехээр даража абая» гэжэ малшан лэ һаа хэлэхэ байха. Тэрэнь тон зүб. Силос гээшэмнай амта шэмэтэй, үлэ ехэтэй тэжээл ха юм даа. Силос садатараа эдиһэн үнеэд үбэл, хабарай сагта заашье хожордоггүй, харин һү бүри орожо, тарган тобироор ондо ородогынь бүгэдэндэ мэдээжэ. Мүнөө силос ганса үнеэдтэ эдюулдэг бэшэ, харин түрүү ажахынууд тэрээгээр хони, гахай тэжээдэг болонхой бшуу. Имэһээ мал ажалаа интенсификациин замаар урагшань дабшуулха гээл һаа, силос лэ ехээр бэлэдхэхэ бологдоно. Силослэгдэхэ ургамалнууд ехэ ургаса үгэдэг, силосэй үнэ сэн хямда байдаг, ашаг шэмэнь үгаа ехэ.

Мүнөө манай колхоз, совхозууд үбэлжэлгын үедэ бардам хүрэхэ силос даража абаха арга боломжоорошье угаа ехэ болонхой. Силослэгдэжэ боломоор элдэб янзын шэмэ һайнтай ургамалнуудые ехэ дайдада таридаг, үндэр баян ургаса абадаг дүй дүршэлтэй болоһон мэргэжэлтэдшье нилээд олон. Силостэ орохо ургамалнуудые хуряаха, тэдэнние дараха техникээр ажахы бүхэн элбэг хангагданхай. Даргадаха силос һайнаар хадагалха траншей, нүхэнүүдшье олоор баригданхай.

Өөһэдынгөө арга боломжонуудые дууһан элирхэйлээд байхадаа, манай республикын хүдөөгэй ажалшад 1964 ондо **нэгэ миллион тонно силос дараха, тиихэдээ ажахы бүхэндэ нэгэ үнеэндэ 10—12 тонно заатагүй хүртэхөөр силостэй болохо гэһэн** социалис уялга абанхай. Уялгаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ үндэһэ һуури манайда табигданхай. Республика дотороо үнгэрһэн хабартаа 57.560 гектарта кукуруза, 46,8 шахуу мянган гектарта силослэгдэхэ элдэб ургамалнууд таригдаа һэн. Эдэ ургамалнууд түлэг лэ ургажа, үндэр баян ургаса үгэхөөр бултанай сэдьхэл баярлуулжа байна. Тиихэдэ тарянай заха хярхаг, мужаа зайлса, элдэб янзын үрмэдэһэ, халаахайһаа эхилээд, хээрын ногоон али зэргээр энэ жэлдэ ургаа гээшэб. Силос дарахаяал мэдэхэһээ бэшэ ондоо юумэ үгы.

Силосэй амта танниһан, бэлэдхэл һайнтай зарим ажахынуудай энэ шухала хүдэлмэреэ саг соонь эхилээд, амжалтатайгаар эмхидхэн ябуулжа байһан сагтай. Жэшээнь, Кабанскын үйлэдбэриин управлениин Шергинскэ совхоз үшөө энэ һарын эхеэр эртын силос даража захалһан байна.

Эгээ мүнөө хори гаран комбайн тарялан дундуур тамаржа, һүүлшын мэдээгээр эндэ 520 шахуу гектар донник сабшагдажа, хэршэгдэжэ, найма мянган тонно ногоон набша намаан силослэгдээд байнал!

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Сибиряк» колхозой Түхэрэнэй отделениин полинууд дээгүүр силосно комбайнууд тамарһаар хэды хоноо. Эндэ силослэгдэхээр таригдаһан обёос горох хоёрые холижо тариһан ургасые табан комбайн сабшажа ябана. Түрүүшын хоёр үдэр соо 250 тонно ногоон даргадаа. Мүн тэрэ управлениин Саянай совхоздо силос даралга баһал эхилэнхэй, яарсын ногоон хэршэгдэжэ, мочевинэ холисотойгоор силослэгдэнэ. Иигэжэ үбһэ хуряалгын халуун хаһын хажуугаар үшөө нэгэ шухала хүдэлмэри зэргэшүүлэн ябуулагдажа байнхай.

Тиигээдшье энэ ажалые саашадань үнжагайруулжа, ямар нэгэн һайн саг хүлеэжэ отто һуултагүй болоо ха юм. Силослэгдэхээр таригдаһан яарса, обёос горохой холисо, наран сэсэг болон халаахай, үрмэдэһэн мэтын хээрын али олон бүртаг ногоон хүсэд эдеэшэнхэй, энээнһээ хожом болоо һаа, һолоомониинь, эшэнь модохиржо, суурташа эхилхэ, шэмэ шүүһэсэ гээхэ сагынь тулажа ерэхэнь бшуу. Тиигэһээр байтар нютаг нютагта һайнаар ургажа байһан кукурузашье сабшажа эхилхээр болохонь. Эдэ бүгэдэн олондо мэдээжэ хэрэг.

Тиин силостэ тариһан ургамалнууд хүсэд ургаадүй, саг үшөө эртэ, хаһа болзоройнь ерэхэдэ хэнэ аабзабди гэжэ бодохо хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд зарим нютагуудта нэгэнтэ бэшэ ушарһаар. Зарим нэгэнүүлэй иигэжэ бодомжолдог ушар шалтагаанһаа боложо, силос даралганда жэгдэрэн ороодүй. Нэгэшье тонно ногоо нүхэн дотор адхаагүй ажахынууд үшөөл олон байһаар. Жэшээнь, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин нэгэшье ажахы силос дараха хүдэлмэри эхилээдүй. Силослэгдэхэ ногоон, тэрэнние хэхэ техникэ эндэхи колхоз, совхозуудта үгы, гэжэ яажа болохоб. Алинииньшье бии. Имагтал оролдолго, эдэбхи үүсхэл, эмхидхэл дуталдана. Имэ байдалай тохёолдоод байхада үйлэдбэриин эндэхи управлениин, хүдөөгэй парткомой хэмжээ абангүй, һанаа амар һуудагынь гайхамаар.

Зарим ажахынууд силос даража эхилээ болобошье һаа, тон бэлэдхэлгүйгөөр, эмхи гуримгүйгөөр энэ шухала хүдэлмэриие ябуулжа байна. Үдын совхозой (Хори) 2-дохи фермэ управлени соогоо хамаһаа һайнаар силос дарана гээд ажахынь хүтэлбэрилэгшэд һайрхана. Харин тэрэ фермын түб һуурин Тарбагатай тосхон шадар хүдэлжэ байһан хоёр агрегадай сабшаһан ногоое оройдоол нэгэ-нэгэ машина зөөнэ. Сабшагдаһан, хэршэгдэһэн анхилма һайхан үнэртэй ногоон сэбэрлэгдээгүй, хэмхэржэ унашаһан ханатай нүхэн соо адхагдана, ёһоор гэшхэгдэнэгүй.

Саг ошожо байна. Үбһэ хуряалгын мүдэлмэри улам эршэдэнэ. Удахагүй зарим нютагуудта бүри августын арбаадаар тарялангаа хадажа эхилхээр түхеэрнэ. Имэһээ силос даралгые эрид шууд шангалаагүйдэ аргагүй болоо. Элдэб эсын шалтаг дурдаад, энэ хэрэгые хойшонь татажа болохогүй. Түс түстаа бэелүүлхээр тодорхойлһон түсэб, уялгаяа заатагүй дүүргэхээр хараалжа, хүдэлмэриин хүсэ, оньһон техникэ силос даралганда габижа, ямаршье һаадгүйгөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ шухала.

Силос дарахадаа шанартань ехэ анхарал хандуулмаар. Бүхы силослэгдэхэ ногоон имагтал шулуугаар, бетоноор ханалагдаһан, һайн шалатай траншей-нүхэнүүд дотор тон нягтаар, таһа гэшхэгдэжэ даргадаха зэргэтэй. Һүүлэй үедэ газар дээрэ силос дарадаг болоһон ушарые энэ жэлдэ огтолон хорижмолхоор. Тиимэһээ ажахы бүхэн хэрбээ бии байгаа траншейнүүдэй үсөөдэхэ байгаа һаань, шэнэ траншейнүүдые хэхэ зэргэтэй. Мууса силослэгдэдэг ургамалнуудые нүхэндэ дарахадаа, тэдээндэ ондоо эһээсэтэй зүйлнүүдые, мүн шэмэ шүүһэөр ехэтэйнүүдтэнь хүр һолоомо хэршэжэ холихо гээшэ ехэ удхатай. Даргадаһан ногооной шанарыень һайжаруулхын тула тэрээндэ карбамид нэмэдэг дүршэлые үргэнөөр хэрэглэбэл ехэ һайн бэлэй.

Хүдөөгэй үргэн олон ажалшад, мэргэжэлтэд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд! Республика дотороо нэгэ миллион тонно силос даража абаха гэһэн социалис уялгаяа амжалтатайгар дүүргэхын түлөө тэмсэе.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар нухэр Ю. И. Лютаевае шагнаха тухай

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, республикынгаа хүдөө ажахыда олон жэлдэ таһалгарягүй һайнаар хүдэлмэрилһэнииень анхаралдаа абан, Мухар-Шэбэрэй колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин «Заганский» колхозой элитнэ ажахын агроном—Юлия Ивановна **Лютаевае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУРОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан. 1964 оной июлиин 27.

ҮБҺЭ ХУРЯАЛГА ДЭЭРЭ НЭГЭШЬЕ ЧАС ГЭЭЖЭ БОЛОХОГҮЙ

● Наратай сэлмэг үдэрнүүд боложо байна. ● *Үбһэ ногоонойнгоо баян ургаса бушуу түргэн соможо, силос даража абан.* ● Агрегат, звено, үбһэшэн бүхэн үдэрэйнгөө нормо үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэгты.

Горох хадагдажа захалаа

ХҮДЭРИ-СОМОН. (**Телефоноор абтаба**). Һүүлэй наратай дулаан хэдэн үдэрнүүдтэ горохой буурсагай доогуурхинь хүрилэн шаралаад, орооһониинь түргэн эдеэшэжэ эхилээ.

Тиимэһээ манай совхозойхид нэгэшье үдэр гээнгүй горох сабшажа оробо. Эгээн түрүүн Алтайн отделенидэ механизатор нүхэр Эрдынеев бобово ургамал хуряадаг түсхай жаткаар хоёр үдэр соо 40 гектар горох баал болгон хадаһан байна. Тэрэнэй удаа нүхэр Зимеревэй хүтэлбэрилдэг тракторно-тарян ажалай бригадынхид горохой ургаса амяарлан хадажа захалба.

Таарамжатай хаһа болзорынь алдангүй, түргэнөөр амяарлан хадаад, тэрэнээ саг соонь хуряажа, горохойнгоо бүхы ургаса нэгэшье гээлтэдэ оруулангүйгөөр абахын түлөө механизаторнууднай эршэмтэйгээр хүдэлхэ юм.

Н. ЕЛИЗОВ.
Хүдэриин совхозой директор.

Хяагтын управлени.

ХОЖОМДОЖО ОРООД, НОБШОРҺООР

Үдэр хоногой үнгэрхэ тума ажалай халуун хаһын эршэ улам шангадана. Энэ талаар нииитынгээ малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ ажаллажа ябаһан бригада, звенонуудай дүн хаража үзэхэдэ, Аргадын совхозой Даши-Нима Дондуковой бригадын үбһэшэд түрүү һуури эзэлжэ ябана. Жэшээнь, Будажаб Раднаевай звеногой үбһэшэд мүнөө дээрээ 700-гаад центнер үбһэ һүрилжэ, бултанай дундаһаа шалгарба. Тиихэдэ мүн энэ бригадын нүгөөдэ—Нима, Дугар Доржиевтанай звенонууд нарата үдэрнүүдые алдангүй, үбһэ хуряалгаяа эмхидхэжэ, хэдэн зуугаад центнер һайн шанартай үбһэ һүрилөөд байна.

Ногооной шэмэтэйдэ ехэ үбһэ хуряажа абахын хойноһоо оролдожо ябаһан бригада, звенонуудай хажуугаар, миин үбһэндэ ороһон нэрэ зүүһэн зарим звенонуудые дурдая. Аргадын совхозой Элигчин нютагай сабшалан эрьежэ унанхай, эзэдэйнгээ хэзээ ерэжэ хуряажа абахыень уряалһаар үнихэнэй. Теэд элдэб шалтагаандаа даргадаһан Н. Ринчино, Н. Аюшинай хүтэлбэрилдэг хонинной нэгэдэхи фермынхид, мүн Доржи Лаватханов, Бадма Хүбраков, Цырен Бадмаев гэгшэдэй звеногойхид һаяхайл үбһэндэ орожо, түбхинэжэ байна. Дурсагдагша хүтэлбэрилэгшэд июлиин 20 болотор нэгэшье сомоо һүрилөөгүй, хэды гектар сабшаһаниинишье мэдэгдэгүй байһаар.

Үбһэ хуряалгаяа иигэжэ үнжагай нобшоор ябуулжа байһан эдэнэргэ түс совхозой директор нүхэр Доржиев даншье зөөлэхэноор хандана бэшэ гү? Энэ совхоз мал таргалуулха шэглэлтэй ажахы һэн тула үбһэ ехые хуряажа абахые оролдохо, эрмэлзэхэшье байгаа. Теэд урдаа табиһан зорилгоёо саг соонь бэелүүлжэ шадаагүй һаа, үбэлэй шэмэрүүн хүйтэн эдэ гэдэргээ татагалсагшадай толгойе «зөөлэхэноор эльбэхэгүйнь» мэдээжэ. Тиимэһээ шамдахаар болоо гэжэ дахин тэдэнэртэ һануулха баатай болообди.

Ю. СТЕПАНОВ,
Хара модоной сомоной соведэй секретарь.

Баргажан.

БҮХЫ ХҮДЭЛМЭРИ—МАШИНЫН ХҮСӨӨР

КАТАМАНОВКА голой сабшалан дээрэ хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ Еремей Афанасьевай хүтэлбэрилдэг оньһожоруулагдамал звено үбһэ хуряажа байба. Тээ саанаханань хэдэн һүри жэрылдэн харагдана. Һудалай наагуур тракторна косилка шэрэһэн хоёр агрегат ногоо сабшажа ябана.

Энэ үедэ звеногойхид удаадахи һүриин һуури татажа байба. Һуури татажа гэжэ даа, энэмнай морёор шэрүүлжэ асарһан бухалнууд бэшэ ха юм. Амос Коноваленков бухэли һүри шэнги ехэ үбһэ копновозоороо (**1-дэхи зураг**) асараад, нэгэ газарта ябталан обоолно. Һүриин дээшээ үндэр болохотой сасуу Архип Коробенков үбһэ һүрилдэг машинаараа (**2 дохи зураг**) ажаллажа эхилнэ. Коноваленковай асарһан бухалнуудые тэрэ машинаараа һабардажа абаһаар һүри дээрэ хаяна. Нюруулагшад А. Судомойкин, Н. Разуваев гэгшэд тэрэ үбһыень аятай зохидоор ябталан табина. Копновозой гүйлгэхэнь түргэн даа. Биднэй харахаар байтар Амос Коноваленков хэдэн эрьесэ хэжэрхинэ.

— Бүхыдөө 1500 центнер үбһэ бэлэдхэхэ даалгабаритайбди. Энэмнай 150 гектар сабшаланһаа абтаха юм. Юрэдөө энэ хүдэлмэримнай урагшатайл ябана. Мүнөө 300 центнер тэжээл бэлдээбди,— гэжэ Еремей Афанасьев маанадта хөөрэнэ.

Тиимэ даа. Энэ звеногой бүхы механизаторнууд түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана. Нээрээшье эды шэнээн үбһэ тэжээл бар хүсөөр бэлэдхэхэ болоо һаа, эндэ адагынь 30-аад хүдэлмэришэд ажаллаха байгаа. Нилээд удаан саг соо тэрэнээ хуряажа нобшорхо һэн ааб даа. Өөһэдөөшье хараат үзыт. Эдэнэртэй хүршэ ажаллажа байһан нүгөө звенодо 25 хүн хүдэлнэ бшуу. Тэндэ гансахан һүри доро 4 хүн ажаллана. Тиин тэдэнэр Афанасьевтанһаа хоёр-гурбан үдэр урид үбһэ хуряалгаяа эхилбэшье, мүнөө арайхан гэжэ 50-аад гектар сабшаа, 150 центнер үбһэ һүрилөө.

Оньһожоруулагдамал звеногойхидой бэлэдхэһэн тэжээлэй өөрынь үнэ сэн жэшээлэшэгүй хямда. Жэшээнь, бар хүсөөр бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй центнер бүхэнэйнь сэн мүнөө дээрээ нэгэ түхэриг далан мүнгэтэ байгаа һаа, оньһожоруулагдамал звеногойхидой обоолһон эды шэнээн үбһэн оройдоол 80-аад мүнгэтэ болоно.

Түс звеногой гэшүүд өөһэд хоорондоо дүрэ буляалдан ажалланад. Хэниинь хэншье гэжэ илгаагүй бултадаал үнэн зүрхэнһөө оролдоно. Гэбэшье М. Пойменов, А. Разуваев хоёр үбһэ сабшалга дээрэ бүришье ехэ бүтээсэ туйлана. Мүн дүй дүршэл ехэтэй болоһон механизаторнууд Н. Пойменов А. Алексеев хоёр тухай нэгэ хэды магтаалай үгэ хэлэнтүй гаража болохо аал. Эдэнэр үбһэ тармаха нормоёо үдэр бүри үлүүлэн дүүргэнэ. Хэһэн ажалайнь шанар яһала һайн. Тэдэнэй баал болгоһон үбһые Никита Коноваленков бухал болгон обоолно.

Иигэжэ Охин-Булагай совхозой 1-дэхи отделениин оньһожоруулагдамал звено малай тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ бүтээсэ ехэтэйгээр ябуулна. Эдэнэр хараалагдаһан түсэбһөө гадуур үшөө хэдэн зуугаад центнер үбһэ хуряажа абаха хүсэлэнтэй.

Ц. БАБУШЕЕВ.

1

2

Москвагаа мэдээсэнэ

У Тан Москва ерэбэ

МОСКВА, июлиин 28. (ТАСС). Советскэ правительствын уряалаар Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин генеральна секретарь У Тан мүнөөдэр Москва ерэбэ.

Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин сэнхир хүхэ тугуудаар, Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар Шереметьевскэ аэродром шэмэглэгдэһэн байгаа.

У Тан болон тэрэнние үдэшэжэ ябалсаһан хүнүүдые угтахын тула аэродром дээрэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. А. Зорин, ООН-ой дэргэдэ байдаг Советскэ Союзай саг үргэлжын түлөөлэгшэ Н. Т. Федоренко болон бусад тушаалта хүнүүд ерэһэн байна.

Угтагшадай дунда СССР-тэ байдаг Бирмын союзай элшэн сайд У Ба Со, совет ба хариин журналистнууд байлсаа.

А. А. Громыко У Тан хоёр амаршалгын үгэнүүдые хэлэә.

Л. Больц Москва ерэбэ

Июлиин 27-до Германиин Демократическа Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Гадаадын хэрэгүүдэй министр д-р Лотар Больц Москва ерээ.

(ТАСС).

Великобританиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Москвада

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын уряалаар Великобританиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Ричард О. Батлер һамгантаяа, тэрээнтэй суг ябалсаһан тушаалта хүнүүд июлиин 27-до албанай хэрэгээр Москва ерээ.

Внуковскэ аэродром дээрэ угталгын үедэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Ричард О. Батлер гэгшэд амаршалгын үгэнүүдые хэлэә.

(ТАСС).

ЯМАР САГТА ГОРОХ ХУРЯАХАДА ТААТАЙБ

Мэргэжэлтэн дурадхана

ОРООҺОТО—БОБОВО ургамалнуудай дундаһаа горох гээшэмнай ямаршье шэмэрүүн эрхэ байдалтай нютагуудта һайнаар тааража ургадаг байһанаа харуулаа. Һүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай колхоз, совхозуудта тарилгынь газар нилээд үргэдхэгдэжэ байнхай. 1964 ондо горох тариһан газар хоёрһоо үлүү дахин ехэдхэгдэһэн байха юм.

Хэрбээ таарууһайн газар шэлэн олоод, горох ургуулаа һаа, орооһо гарянһаа үшөө ехэ ургаса абтаха байна. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ Кабанскын үйлэдбэриин управлениин ажахынууд горохой баян ургаса ургуулжа, орооһо тарянда орходоо үшөө дээгүүр гэхэ гү, али га бүриин 2 центнерээр ехэ ургаса абаа һэн. Энээнһээ гадна, горох тариһан газар шанараар муудадаггүй, харин үшөө һайжардаг, үрэжэлтэй болодог юм. Тиимэ газар сэбэр паарһаа дутуугүй байдаг. Горохой ургаса ехэтэй хаданьзарим ажахынууд ондоо ургамалтай холижо таридаг. Тэрэнэй тарилга жэл бүри үргэдэнэ.

Тиихэдэ 1964 ондо республикымнай ажахынууд гол түлэб горохой өөрын үрэһэтэй болохын тулада тарилга хээд, ургуулжа байнхай. Тарилгань таарүү болзорто, агротехникын заабариин еһоор үнгэргэгдөө һэн.

МҮНӨӨ ЖЭЛДЭ горохой ургаса хаа хаанагүй һайн. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ ургамалай орооһые һайса эдеэшүүлжэ, нэгэшье үдэрөөр хожомдонгүйгөөр, гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр хуряажа абаха ёһотой. Таригдаһан горохоёо саг болзортонь хуряжа абабал, ерэхэ жэлдэ ажахы бүхэн ондоо тээһээ үрэһэ абаха гэхэгүй, өөрын үрэһэтэй боложо шадаха байха.

Горох хуряалгын эхилтэр ургасыень һайнаар хамгаалха хэрэгтэй. Һүүлэй үедэ зарим нютагуудаар сэсэглэжэ байха үедөө горох хорхой шумуулда гэмтээгдэжэ байһан һураггай. Энээнние дары үгы хэхын тулада элдэб химическэ аргануудые хэрэглэнэ. Энэ жэлдэ Кабанскын управлениин ажахынуудта самолёдоор, мүн ондоошье хэрэгсэлнүүдээр хоро сасагдажа, горохой ургаса хорхой шумуулай аюулһаа һэргылэгдээ. Энээнэй хажуугаар горохой ургасые ходоодо шалгаха, орооһонойнь эдеэшэнтэһэнэй удаа сабшаха үеынь тодорхойлходо болоно. Юуб гэхэдэ, ажахынууд горохые саг болзор соонь хуряажа абаагүй һаа, гээлтэ хоролто ехээр ушаруулжа магад.

ТҮРҮҮ ажахынууд горох хуряахадаа, ургасынь эшэнүүдэй доодо захаһаа шаралан хүбиржа эхилхэдэ, орооһонойнь хатуужаад байхада хадажа ородог. Тиигээд баалнууд соогоо хэбтэхэдээ хүсэд эдеэшэнтэнэ бшуу.

Горохой ургасые шадаал һаа богони болзорто, 5—6 үдэрэй туршада сабшаха хэрэгтэй. Энээнһээ олон үдэртэ хуряалга үнгэргэхэ болоо һаа, горохой орооһон ургажа байхадаа хүсэд эдеэшэнтэдэг, тиигээд сабшажа байхада ехээр гээгдэдэг юм.

Сабшалгын үедэ тракторна косилканууд түсгаар түхеэрэлгэтэйгөөр, үгышье һаа, «ЖБА-3,5» түхэлэй жатка хэрэглэхэдэ таатай. Заримдаа ямаршье түхеэрэлгэгүй косилкануудаар горохой ургасые миил сабшажархихада болодог. Гэбэшье эдэ машинануудые горохой ургасыень хаража хэрэглэхэ шухала. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ Кабанскын управлениин ажахынуудта косилканууд Льговско станцида хэрэглэгдэдэг түхеэрэлгэ үгыгөөр хэрэглэгдээ һэн. Юундэб гэбэл: ургасань үдхэн байжа, баал болгогдон сабшагдаагүй ха юм. Тиигэжэ горох саг соогоо түргөөр хатаагдана. Энэ ушарта хожом хуряалга хэглэхэдээ «СК-3» комбайнай хедертэнь олон подборщигууд тодхогдоно.

Манай эндэхи эрхэ байдалда зарим областьнуудта хэрэглэгдэдэг дүй дүршэлые ажалдаа нэбтэрүүлхэдэ болохо байна. Украинын хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институдайхид горох сабшалгада шэнэ арга дурадхаһан байгаа. Үбһэ сабшадаг косилкануудта түсхай хажуур тааруулжа, горохой ургаса сабшахада һайн. Энэ аргань манайшье эндэ хэрэглэгдэмээр.

Дунда зэргын ургасатай газарта Льговско станцида түхеэрэгдэһэн хэрэгсэлнүүдые косилкануудта тааруулан һуулгахада болохо. Энэ ушарта хоёр баал зэргэлүүлэн унагаагдана. Хэрбээ набтар ургасатай һаань, «ЖБА-3,5» түхэлэй жаткаар сабшаха хэрэгтэй.

ХУРЯАЛГА тухай хэлье. Горох ямараар хадагдажа баал болгогдоһон байнаб, тэрэнииень хаража, комбайнаар хуряаха хэрэгтэй. Нэгэ баалтай, үгышье һаа хоёр баал зэргэлүүлэн унагаагдаһан байбалнь, нэгэ подборщиггой комбайнаар хуряан сохижо абахада болохо. Хоорондоо зайтай, үргэнөөр баалнуудые унагаагдаһан, миил юрын аргаар сабшагдаһан полинуудта хэдэн подборщик зэргэлүүлэн тааруулаад, хуряалга хэхэдэ зохистой.

Зүгөөр хуряалга хэхэдээ комбайнуудай молотилкые горох сохилгодо тааруулха шухала. Орооһонуудайнь бутархагүйн тулада барабанай эрьесые минута соо 450—500 тойрохоор тааруулдаг юм. Мүн молотилкын зарим аргануудые тааруулаагүйдэ бирахагүй. Энээнние мэргэжэлтэд хэдэг. Үшөө юуб гэхэдэ: үрэһэнэй һайн орооһо абахын тулада комбайнһаа абтайта орооһыень таряа сэбэрлэдэг «ОВ-10», «ОВ-20» машинануудта сэбэрлэхэ хэрэгтэй. Горохой орооһые зернопультаар хатааж гэхэ гү, сэбэрлэжэ болохогүй. Бункер соогһоо абтаһан орооһые сэбэрлэхэ талаар һайн дүршэл Шергинскэ совхозойхид харуулаа һэн. Эндэ «ОВ-20» гэжэ машина хэрэглэгдэдэг. Горохой сэбэрлэгдэхын урда тээ шэгшүүрнүүдынь олон ондоогоор һэлгэгдэжэ тааруулагдана. Тиихэдэ үрэһэнэй горох нэгэ дахин сэбэрлэгдэһэнэйнгээ удаа «ОС-4,5» машинаар дахин сэбэрлэгдэнэ.

ҮРЭҺЭНЭЙ ОРООҺО зүбөөр хадагалха шухала. Тиимэ орооһон 15 процентһээ дээшэ шиигтэйгээр хадагалагдаха ёһогүй. Горохые һайнаар хатааж абахын тулада бүхы аргануудые хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Гэхын хажуугаар горохой һолоомон белок ехэтэй байдаг юм. Тиимэһээ тэрэнние суглуулжа абаа һаа, малда эдюулжэ болохо байна. Һолоомынь хуряагдажа байха үедэнь суглуулаад, гуталгүйгөөр һүрилжэ абадаг.

К. БАРДАМОВ,
Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын агроном.

Интенсификациин замаар

ХОНИН БҮРИҺӨӨ—ХУРЬГАН

Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Ш. Л. ЦЫРЕМПИЛОВА хөөрэнэ

Ш. Л. Цыремпилова

I КОЛХОЗОЙ БАЯЛИГ—ХОНИН ҺҮРЭГ

БОДОМЖОТОЙ ҺАЙНААР, эзэн өөрөө үсхэбэрилжэ шадаа һаа, хонин гээшэмнай тон үдэсэтэй, ажахыда ашаг олзошье ехээр оруулха байна. Бодоод үзыт даа. Эдэмнай бага зэргэ үбһэ тэжээлтэйл һаа, гол түлэб бусад малай юумэ хүсэд оложо эдихэгүй хада хангил, хүнхэр жалга, таряашай газар дээгүүр бэлшээд лэ ондо орожо, тарган мяха, һайн нооһо ехээр үгэдэг амитад ха юм. Урдань эгээл үгытэй тулюур айл һааха үнеэшэгүй һаа, сохом лэ 4—5 хонидтой байгаа. Юуб гэхэдэ, тэдэнэй эдюулхэ хэдэн бухал үбһэтэйл һаа, хонидоо хашалгүй ондо оруулаад, жэл соо мяхаар таһалдаагүй, үшөө нооһыень абаад һуугаа бшуу.

Юрэдөөл хонин һүрэгые зүбөөр харууһалжа, һайнаар үсхэбэрилжэ шадабал, ямаршье ажахы гарзатахагүй. Илангаяа манай Баян-Гол, Хүнтэй, мүн Зэдэ, Борьёо, Сэлэнгэ, Хори гэхэ мэтэ үргэн уужам талатайдаар элбэг нютагуудта хонин һүрэг улам олоор үсхэбэрилжэ, олзо доход бүри ехээр оруулдаг болохо нилээд һайн арга бии.

Манай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гол баялиг—хонин һүрэг болоно. Ажахыдамнай бүхыдөө 31,9 мянга гаран хонид (түлтэеэ), тэрэ тоодо 12 мянга шахуу эхэ хонид тоологдоно. Жэшээнь, артельнай гансахан нёдондо бүхыдөө 1070 центнер нооһо гүрэндөө худалдажа, 500 мянгандаа гаран түхэригэй олзо доход оруулаа юм. Байгша ондо баһал тэрээнһээ багагүй нооһон бэлэдхэлэй пунктда оруулагдаха. Мүн жэл бүри 1500—1600 центнер тарган хонишной тарган мяха гүрэндэ тушаагдана.

Тиигэбэшье хонин һүрэгөө эрид түргэн олошоруулжа, тэрхим шанартай мяха, «сагаан алтаа» гэдэг торголиг нооһо улам элбэгээр абаха айхабтар ехэ арга боломжонууд гүйсэд хэрэглэгдэжэ үшөөд шадангагүй ди гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Ажахыдамнай эдүүрнин газарай 100 га бүридэ оройдоо 87 хонин хүртэнэ. Энэмнай үшөөл бага гээшэ ааб даа. Бүхыдөө 16—17 мянган га бэлшээри, 7 мянган га сабшалантай ха юмбиди. Хонин һүрэгөө улам олошоруулан, олзо доход бүри ехээр абадаг болохо зэргэтэйбди. Колхоздо жэлдээ зуун эхэ хонин бүриһөө дундаа зэргээр схээ хээл һаа 70—80 хурьган абтана. Зарим жэлдэ зуун хонин бүриһөө бүришье үсөөн хурьга түлжүүлхэ ушар болоно. Олохон хонишодой хонин бүриһөө хурьга абангүй, тэдэнээ гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ шададагүй дээрэһээнь колхоз ехэхэн гарза хохидолдо ороо, ондо хоорон ашаг олзоо дэмы алдана.

Ихэдээ юу хэлэхээ һанаабши гэхэдэ, үнэн зүрхэнһөө оролдоо, жэлэй ямаршье сагта малаа һайнаар, эзэн өөрөө харууһалаад, эдеэлүүлээд байбал, хонин бүриһөө хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ дүүрэн арга бии.

II. 100-ҺАА—109!

ЭНЭНИИЕ ГЭРНЭЛХЫН тула өөһэдынгөө бригадын хонишодой ажал хүдэлмэри, зарим тэды амжалта туйлалта тухайнь хэлэхэ ушартай бологдоно.

Би өөрөө энэ ажал дээрэ 25 жэл үлүүтэй хүдэлнэб. Һайрхажашье хэлэнэ бэшэб. Юрэдөөл һанахадамни энэ үе соо олохон лэ мянган хурьга өөрынгөө гараар абажа, амитан болгоод, колхозой һүрэгтэ табиһан байгшаб. Гансахан һүүлэй арбан жэлдэ манай отарынхид зуун эхэ хонин бүриһөө хододоо 102—109 хурьга алгадгүй абажа түлжүүлнэ.

Иигэжэ хурьга олоор абаад, нооһо ехээр хайшалжа, манай отарынхид колхоздоо, гүрэндөө хэды шэнэхэн ашаг олзо, туһа нэмэри оруулаа гээшэб? Энээниие харуулхын тула тоо баримтануудые дурдаха баатай бологдоно.

Зай иигээд лэ баһа тоонуудһаа эхилээл даа. Үнгэрэгшэ жэлдэ сагай уларилай таарамжагүй, ганганги муу зун болоод, саһа ехэтэй хүйтэн үбэл байгаашье һаань, яһала оролдосотой һайнаар ажаллажа, зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 102 хурьга абаа гээ гү, али бүхыдөө 559 хурьгадые түлжүүлжэ, колхозойнгоо һүрэгтэ нииллүүлээбди. Мүн хонин бүриһөө 4,1 килограмм нооһо хайшалаад, хамта 22,9 центнер «сагаан алта» тушаагаабди. Тэрээнһээ гадна, хурьгадаа эхэһээ һалгаатарнь түс түстань 20—22 килограмм шэнгүүргэн болгоод, колхоздоо баһал 108 центнер мяха нэмэжэ үгэһэн болоноби.

Тиигэжэ нёдондо отарымнай хонишод **хамтадаа 20.446 түхэригэй олзо оруулаа.** Тэрээн сооһоо хони, хурьгадай үбһэ тэжээлдэ, мүн хонишодой ажалай түлөөһэндэ болон бусад хэрэгсэлдэ хэгдэһэн бүхы 10.941 түхэригэй гаргашые хаяад байхада, манай отара **колхоздоо эгээл тэбхэр 9705 түхэригэй сэбэр олзо оруулаа гээшэ. Бидэ бүхэли жэлдээ оройдоо гурбан хүн хүдэлөөд, ганса түл абалгын үедэ үшөө нэгэ хүниие нэмэжэ абадагбди. Тиихэдэ хүн бүхэмнай, жэл соо ажахыдаа 3295 түхэригэй сэбэр олзо үгөө бшуу.** Отарадамнай абтаһан нооһоной, хонинойшье мяханай өөрынь үнэ сэн бүхы колхозойхиһоо һураггүй хямда байна. **Жэшээнь, нёдондо артельдэ центнер нооһоной өөрынь үнэ сэн 224 түхэригтэ болоһон һаань, харин манай отарынхидай абаһан нооһоной центнерынь 124 түхэригтэ гэхэ гү, али 50 шахуу процентээр хямда байгаа.** Хурьгадай шэнгүүрые нэмээһэн центнер бүхэнэймнай өөрынь үнэ сэн колхозойхиһоо баһал тэды шэнээнээр хямда.

Шалсама Ламажаповна Цыремпилова хори һайса гаран жэл соо 15 мянга тойрон хурьгадые түлжүүлжэ, колхозойнгоо һүрэгтэ шабяа.

III. ХОНИШОН БҮХЭН ИИМЭ ДҮН ТУЙЛАХА АРГАТАЙ

БАЙГША ОНОЙМНАЙ ажал хүдэлмэриин дүн үшөө хүсэд гаргагдаагүй. Тиимэһээ энээн тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэхэ аргагүй байна. Тиигэбэшье энэ жэлдэ баһал зуун эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга түлжүүлээд, хонин бүриһөө 4,2 килограмм нооһо хайшалжа тушаабди. Мүнөө даб дээрэ тооложо үзэхэдэ, олзо доход, бүхы үрэ дүмнай нёдондонойхиһоо доошоо байхагүй гэжэ һанагдана. Эдэ зарим тэды амжалта ганса минии хүсөөр туйлагдаа бэшэ. Намтай сугтаа хүдэлдэг залуу хонишон Ольга Сангадиева, мүн минии нүхэр Будажап Цыремпилов гэгшэдэй үнэн шударгы, оролдосото ажалай үрэ эндэ нилээд ехэ.

Гансахан һүүлэй 10 жэлдэ удаагүүр зуун эхэ хонин бүриһөө 102—109 хурьга алгадгүй абажа түлжүүлнэ. Хонин бүриһөө 4—4,5 килограмм нооһо хайшалдаг байна.

Тэрээшэлэн колхозоймнай жэл бүри отара олоор абадаг, «сагаан алта» ехээр суглуулдаг түрүүшүүлшье яһала бии. Дуршлагатай бэрхэ хонишод Р. Аюшеева, С. Раднаева, Ц. Линхоева, Б. Ламуев, Л. Дамбаева гэгшэд һүүлэй 2 жэлдэ удаагаар зуун эхэ хонин бүриһөө 90—95 хурьга түлжүүлжэ, колхозойнгоо хонин һүрэгые олошоруулха хэрэгтэ горитой хубита оруулна.

Теэд хүн бүхэн булта иимэ оролдосотой һайнаар хүдэлнэ гэхын аргагүй. Харыт даа. Энэ жэлдэ ажахыдамнай бүхыдөө 9468 түл абтаһан аад, тэрэнһээ 968 толгойнь гарзалаа. Энэмнай хэдэн зуун центнер мяхан, олохон центнер нооһон хосорһон болоно бшуу.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, ямаршье бригада, отара бүхэндэ зуун эхэ хонин бүриһөө — 100, бүришье олон хурьга абаха арга боломжо гүйсэд бии. Гэбэшье энэмнай миил бэлэхэнээр бүтэшэхэ хэрэг бэшэ ааб даа. Жэшээнь, нэгэ хонишоной хонин хурьга абахань бараг. Харин 550—600 хонидһоо жэл бүри тэды шэнээн түл абажа, гарза хоролтогүйгөөр тэжээхын тула горитой бэрхэшээл дабаха, ехэхэн хүсэ, хэшээл оролдолго гаргаха хэрэгтэй. Теэд бэрхэшээлгүйгөөр яагаад амжалта туйлагдахаб.

IV. ТОБИР МАЛ ҮДЭСЭТЭЙ

ХҮСЭ ШАДАЛААР һайн, тарган мал үдэсэтэй, түлшье барисатай байдаг гэжэ зон хэлэдэг. Энэ тон зүб.

Зунай хүхэ ногоондо, намарай элдиндэ һайса хүсэлжэ, тобир сула болоһон хонинод хээли һайн баридаг, тэдэнэй түлынь ямар өөдэргэн һайн байдаг гээшэб! Хаража байхарахаш. Харин туранхай, үлбэр муу хонид ороондо оросогүй, хэршье оролдоо үрэжүүлхэдэшни хээлиэ барижа шадахагүй, халтад гэхэдээд һубайрдаг. Тиимэһээ эхэ хонидые тон нарин һайнаар харууһалжа, эдеэлүүлжэ, адуулжа, бүхэли жэл соо тобир тарган байлгаха,— эгээл ушаха гэжэ би хэлэхэ байнаб.

Адуулга, бэлшээри тухай богонихоноор хэлэхэдэ иимэ. Хонин гээшэмнай бэлшээриин амитан шуу. Жэлэй эхэнхи сагта хээрэ ябажал, хоолойгоо тэжээнэ, мүн бэе махабадаяа шангадхана ха юм. Илангаяа хүхэ ногооной шэмэтэй һайнда, зун намарай сагаал хонидые зүбөөр адуулжа таргалуулха хэрэгтэй. Энэ үедэ тэдэниие шадаал һаа, хоёр наранай хоорондо удаан саг соол бэлшээри дээрэ ябуулха шухала. Бидэ зундаа хонидоо үглөөгүүр эртэ 4—5 часта гаргаад, үдын шангаа халуунай унатар тэдэниие нилээд садхаажа абадагбди. Үдэрынь нэрюун газарта ойро зуура амаруулаад, дахин гаргажа, үдэшэ орой, бүри харанхы болотор адуулдагбди. Һайса һурагаад, зохид газарыень олоод байбал, хонид халуунайшье бэлшээжэ ябадаг юм. Харин халуурхаба, хургаба гээд орхижорхёо һаань, бүхэли үдэрөө нэгэ тээ ооборжо хэбтэхэ. Тиигүүлэнгүй, тэдэниие үндэрһөө һэрюун газарта гаргажа, суглархха, хурганхадань тараажа байгаад адуулагшабди. Һурагнай уһа, ногоотой бэлшээридэ мүнөө үдэртөө 15—16 час соо ябана. Ходо адаглан хаража, хонидой эгээл дуратай эдидэг шэмэтэй ногоотой хада, ой модондо дүтэ газарыень танижа адуулаха һайн ашаа. Теэд тэдэниие гансал газарта ходо ээржэ байха болоо һаа, таарахагүй ааб даа. Нэгэ газарайнгаа ногоое үнгэрөөр мүлжүүлжэрхингүй, тэрэниие һэлгүүлжэ, шэнэ бэлшээридэ абаашаад адуулхада, мал борнихожо һайнаар элдэлдэг юм. Хонин һүрэг соо ябаал хадаа болоо гээд орхидоггүй, тэдэмнай булта адли үһална, эдэлнэ гү гэжэ сула хаража ябадагбди.

Юрэдөөл хонидые адуулха гээшэ һанахада бэлэн аад, үнэндөө нилээд ехэ дуршэл шадабари, үнэн зүрхэнэй оролдолго, горитой тэсэбэри хэрэгтэй. Тэрээнгүйгөөр тэдэнээ өөрөө таргалуулжа ябадаггүй ха юмши.

V. ИСКУССТВЕННА ҮРЭЖҮҮЛГЭ —ЭРХИМ АРГА

ИИГЭЭД лэ бүхы һүрэгөө тобир тарган болгоод, тэдэнээ хаһа сагтань һайнаар ороондо оруулха гээшэ тон шухала.

Хонидой үүлтэр һайжаруулха, нооһоной шанар дээшэлүүлхэ, илангаяа тэдэнэй һубайрхыень болюулха хэрэгтэ искусственна үрэжүүлгэ шиидхэхы удха шанартай. Энэ аргые мүнөө муу гэхэ хонишон олдохогүй. Жэшээнь, хонидые дүндэнь табижа ороондо оруулхада, адагынь 50—60 хониндо нэгэ хуса хэрэгтэй. Теэд тэдэнэй 15—20-иинь хээлиэ һубайржа һалахал. Харин искусственна аргаар үрэжүүлхэдэ нэгэ һайн хусын үрөөр 500—600 хонидые лаб үрэжүүлмээр.

Тиигэбэшье зоотехнигэй заабари нарнаар сахижа, энэ аргые эрхимээр шудалаад, бүхы шухала юумэень һайнаар бэлэдүүлжэ шадаагүй һаа, искусственна үрэжүүлгэ хээлтэй хонидоо һубайрүулжа болохо. Энээндэ ехэхэн оролдолго хэрэгтэй.

Бэлдэрхэ хусинуудаа зүбөөр эдеэлүүлжэ, хүсэ шадалтай байлгахаһаа эхилээд, искусственна үрэжүүлгынгээ пункт һайнаар түхеэрхэ, ариг сэбэрые сахиха, ототой болоһон, ороондо ороһон хонидоо тоо бүридхэлые наринаар хэхэ хүрэтэр бүхы заабари заршамыень аргагүй ханалгатайгаар бэелүүлжэ, тон харюусалгатайгаар хандадагбди. Пунктымнай хажуудаа олон таһалгатай, тэдэрээ һарабшатай хорёонууд бии. Тэндэ хусануудые, ототой болоһон, үрэжүүлэгдэһэн, үрэжүүлэгдээгүй хонидые хуу амаарнь хаахада таатай ха юм.

Хаһа сагыень алдангүй ототой болоошодынь зүбөөр илгажа, үрэжүүлхэ гээшэ ехэ удхатай. Бидэ үглөөнэй дүрбэ—табан сагта гараад, хонидоо түргэхэн 100—120-доор таһалжа, хээли бүлэг болгоод, түсгаар хашаанда хаадагбди. Эдээн соогоо хүгтэй гурба-дүрбэн хуса оруулжа бэдэрүүлнэбди. Ототой гэжэ тодорхойлогдоһон дары илгагдаад, ондоо таһалгада хаагдадаг. Тэдэ илгаһанаа хоёр час тухай саг соо бултыень үрэжүүлжэ үрдихэ хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, ототой болоошодынь дары түргэн лэ үрэжүүлхэдэ тэдэнэй хээлинь һайн байдаг гэжэ хэдэн жэлэй дуршэл харуулаа. Тэдэнэр һубайрсашьегүй байдаг. Иигэжэ үдэр бүхэндэ дунда зэргээр 25—30 ототой хонидые олоод үрэжүүлхэдэ, бүхы һүрэгөө 20 гаран хоногто хуу ороондо оруулжа дүүргэдэгбди.

Зоотехнигэй заабариин ёһоор хонидые заабол хоёр удаа үрэжүүлдэг гээшэ. Түрүүн тэдэниие нэгэ дахин үрэжүүлээд, удаань 10—12 час болоод, тэдэниие дахин үрэжүүлдэгбди. Юуб гэхэдэ нэгэ дахин үрэжүүлэгдэһэн хонидой дүрбэнэйнь нэгэ хуби олонхи ушарта хээли хүсэд абаагүй байдаг. Энээниие хараадаа абажа, үглөөгүүр үрэжүүлэгдэһэн хонидоо үдэрынь амаарнь бэлшээжэ, үдэшэнииинь заабол үрэжүүлдэг гуримтайбди.

Үрэжүүлгын үедэ хонишодой ажал айхабтар ехэ болодог. Энэшье ойлгосотой ааб даа. Үрэжүүлгэ—хонин ажалдахи хабарай тарилга гээшэ. Бүхы хонидоо хэдэн ондоо болгожо, таһалаад адуулдагбди. Жэшээнь, мүнөөдэр үрэжүүлһэн хонидоо хоёр-гурбан хоногой урда ороондо оруулаашадтаяа яажа нииллүүлхэбши? Аргагүй. Амяарнь адуулха хэрэгтэй. Ороонои хаһын үеын дүүрэтэр ототой хонидые холол бэдэржэ, олоһоноо дахин дахин үрэжүүлжэ, бултыень хээлитэй болохоодол, һанаагаа амардагбди.

VI. ҮШӨӨ НЭГЭ ШУХАЛА ЮУМЭН

ЗАЙ ИИГЭЭД лэ хонидоо үрэжүүлжэ дүүргээд байхадаа, шадал гамныень алдахуулангүй, хээлиинь һайн барюулжа, үбэлжөөндэ оруулха зорилго болоно. Энэмнай баһал бага бэшэ харюусалгатай ажал.

Тиимэһээ хонидоо алхам бүридэнь гэхээр ходо адаглан хаража, бултыень жэгдэ һайнаар эдеэлүүлхэ, багахаһые мууданьшье амааралуулаад, тордожо абадаг заншалтайбди. Илангаяа хээлитэй хонидые мэгдээжэ, айлгажа, наминажа болохогүй. Хашаа, хорёодо оруулха, гаргахадаа бэе бэедэнь хашаллуулха, түрисэлдүүлхэгүй гэжэ оролдодогбди. Мүн намар түрүүшын хюрүүтэй ногоогоор эдеэлүүлжэ хайрулха, хүйтэн хура бороондо шобто нэбтэ сохоулха болоо һаа, хонид абаһаар хурьга хаяжа гү, али дутуугаар гаргаад, үбшэлхэшье магад. Энээниие сэхэ нариладагбди. Тэрэшэлэн хээлитэй хонидые үглөөгүүр эртэ гаргаһаар үлэн хото дээрэнь үһалжа яашье болохогүй гэжэ һанагшаб. Энэ баһал аюултай.

Хонидой хээлиин улам ехэ болохо, хүйтэнэй сагай дүтэлхэдэ, тэдэнэй харууһалга, эдеэлүүлгэдэ бүри нарин харюусалгатай болодог. Энэ үедэ хонишон бүхэн хүшэ шадалаа зангидажа, улам оролдосотойгоор ажаллаха ёһотой.

Гадна, отарынхидний гол ажалайгаа хажуугаар хонидтоо үбһэ тэжээл бэлэдхэлсэдэг, хото хорёогоо, түл абаха байраяа эртээнһээ һайнаар заһалсадаг, бүхы хэрэгтэй юумэ бэлдэдэг юм.

VII. ХУРЬГА ТҮЛЖҮҮЛХЭ ТУХАЙ ХЭДЭН ҮГЭ

МАНАЙ КОЛХОЗОЙХИД үбһэ тэжээлдэ алмалта байха, түл абалсаха хүн зон дутана гээд. һая болотор хурьгадаа дулаанайсагта, эхэнхиинь хабар—март, апрель, май соо абахадамнай һайн гэжэ үнэнхэһөө тоолодог, бүлэйлдэдагшье байгаа.

Түрүү хонишон колхоздоо жэл бүри 9500-9700 түхэригэй сэбэр олзо доход оруулна.

Мүнөө түрүү дүй дуршэл, эрдэм ухаанай туйлалта дээрэһээ харахада, энэ һанамжын тон буруу байһаниинь эли болоо. Үнэхөөрөө хараад ерэхэдэ, хабар гараһан хурьгад үбэлэйхидэ яхадаашье хүрэхэгүй байна. Юуб гэхэдэ, хабар түрэһэн түл витамин элбэгтэй ногоо биратайгаар эдижэ үшөө шадахагүй, багахан байдаг дээрэһээ зунай аяма халуунай бэлшээридэ бүришье ядалдадаг бшуу. Тиигэһээр хүсэд тохоноогоо олоогүй ябатарнь ногоон хагдаржа, шэмэгүй болижо эхилхэ. Тиимэһээ тэдэ мүртэй өөдэлэнгүй, бэлэйн зэргэ гэхээр юумэд үбэлжөөндэ ороно ха юм. Гадна хурьгадай үшөө жэжэ гээд бүри хожом болотор тэдэнээ эхэһээнь һалгаангүй ябуулха, тэрээнээшье туранхай һэмди.

Һаяшаг би Хэжэнгын суута хонишон Цынгэ Буянтуевай хурьгадые яажа түлжүүлдэг дүй дуршэл тухай ехэтэ һонирхон уншааб. Нэрээлэ хонидоо үбэл эртэ түрүүлээд, хурьгадыень зүбөөр харууһалжа, түлжүүлжэ, жэлтэйдэнь 35—40 килограмм болгохо гээшэ тон зүб. Малай һарууһа, тэжээлтэй гаргашье нилээд хямдарха болоно.

Бидэ хонидоо үбэл эртэ, гол түлэб январь, февраль, март соо түрүүлдэг болообди. Бүхы хурьгадаа эхэтэйнь суг байлгажа, сакманна аргаар түлжүүлнэбди. Түрүүн эхэдэнь хурьгадаа түргэн дадхаахын тула өөртэнь һайса долеолгожо, уурагынь садатар эдеэлүүлхэдэ һайн. Гараһаар шэмэтэ уурагаа һайса эдиһэн хурьгад саашадаа тобир шанга, өөдэргэн, сула бэстэй, түргэншье махажадаг гэжэ үни эрт дүй дуршэлдээ һаа хурьгалһан хонин түрүүшын 1—2 хоногто хурьгатаяа суг нэгэ таһалгада байлгадагана.

Түл абалгын үедэ хони, хурьгад ойро зуурашье харууһагүйгөөр орхидоггүй. Хонишод, хурьгашад үдэр, һүнигүй ээлжээгээр манана. Тиигээгүй һаамнай зарим хурьгад эхэеэ олонгүй, хооһоор хохохо байна. Зарим эхирлэһэн хонид хурьгадаа садхаахагүй, тэдэниень ондоо һүтэй хонидто табижа заадаха гү, али үнеэнэй һү угжаха хэрэгтэй болодог. Нарай хурьгадые гараһанһаань хойшо һарын турша үдэртөө дүрбэ дахин эхэдэнь табижа хүхүүлдэгбди.

Хурьгадые гэнтэ даарулхагүй, гэдэһэ доторой үбшэнһөө уридшалан нэрсэлхэ тушаа шухала хэмжээн абтадаг. Хэрбээ тэдэнэйнгээ гэдэһэ доторoo үбдөө һаань, үдэртөө хоёр-гурба дахин синтомицин уулгажа, аргалха баатай болодог.

Нарай малые долоо хоногоорнь боро эдеэндэ оруулжа, зорюута урид бэлдэһэн шэмэтэй һайхан, зөөлэн үбһэ хобто сооохоно хэжэ үгэдэгбди. Удаань арба гаран хоног, талха таряаны зүйл баһа багаар эдеэлүүлдэгбди. 20 хоноһонһоонь хойшо дулаан үдэр эхэтэйнь газаа гаргагдана. Элдэб минеральна тэжээлээр, модоной хөө, улаан шабар, бусалгагдаһан нэбтэ өөсэх, тэжээлэй дабһа, үнэһэ гэхэ мэтээр дутаадаггүй гээшэбди.

Иигэжэ оролдоһоной ашаар дүрбэ һаратай болоһон хурьгадай түс бүридөө 22—25 килограмм шэнгүүрэтэйгээр эхэһээ һалгаагдана. Үбэл болотор тэдэнэй олонхинь түс түстаа 40 килограмм татадаг болоно. Эрэнүүдынь гараһан жэлдээ гүрэндэ тушаагдахаар тарган томо байдаг.

VIII. УЛАМ ҮДЭЖЭЛ БАЙГ, ХОНИН ҺҮРЭГНАЙ

„МАЛ ХАРАҺАН ама тоһодохо" гэжэ буряад зон үнинһөө хэлсэдэг ааб даа. Манайшье отарынхид эхэ хонидоо жэлэй дүрбэн сагта тобир һайн байлгажа, хурьга олоор абадаг, нооһо ехээр хайшалһанай ачаар ажалай түлөөһэ, шаншье яһала абана.

Колхоздомнай зуун эхэ хонин бүриһөө 96—100 хүрэтэр хурьга түлжүүлһэн хүндэ 2 хурьга нэмэлтэ түлөөһэ үгэхэ гурим тогтоогдонхой. Жэшээнь, отарынхидни нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга түлжүүлээд, 13 эрье хони нэмэлтэ түлөөһэ абаа һэн.

Мүнөө урдамнай нилээд харюусалгатай ажал—хонидой искусственна үрэжүүлгын хаһа түлажа шахуу ерээд байна. Энээндэ хабарһаа хойшо бэлдэжэ, хурьгадаа июнь гарахаһаа бүри урда эхэһээнь һалгаагаад, хүхэ ногооной һайн, нэрюун зохид сагые һамбаашалан, хонидоо оролдосотойгоор адуулаабди. Тэдэмнай хүсэ шадалаар булта һайн болонхой. Ерэхэ августын тэнгэһэ хойшо хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлхээр бэлэнбди.

Гэхэтэй хамта бүхы ажал хүдэлмэридэмнай нэгэшье дутуу дундагүй, хуу эрхим һайн гэжэрхихэ аргагүй. Хонидой үүлтэр һайжаруулха, үрэжүүлгын үедэ отарануудые хусын үрөөр таһалдуулгүй һайнаар хангаха гэхэ мэтэ хүсэд шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл бии.

Дутуунуудаа түргэн усадхажа, саашадаа хонин ажалаа бүри һайнаар эрхилжэ, улам ехэ ашаг олзо үгэдэг һалбари болгохын түлөө оролдохобди.

Д. ЧИМИТОВ, М. НАМЖИЛОВ,
найруулан бэшэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ш. Цыремпиловагай хонид бэлшээжэ ябана.
А. ИСТОМИНОЙ фото. (июнь соо буулгаһан зураг).

Маниие ямараар хангана б?

ҮБҺЭШЭДТЭ АВТОЛАВКА ЕРЭЭЛ...

Һаяхан сабшагдаһан үбһэнэй хангал ямар һайхан бэ! Үдэрэй шанга наранда һүриин һүүдэртэ гашуун сай гү, али хүйтэн айраг гудамхижа байхада аятай бэшэ аал? Тала дайдаяа һарабшалан шэртээд үзыш. Олон гэгшын һүри сомоо, бухалнуудай жэрэлзээн, аржылдаан нюдэ баясуулхал.

Үбһэшэд сүлөөгүй. Хэжэнгын совхозойхид үбһэндэ ороһоор үнинэй. Хандагайтын уужам талын харуулдаһан мэтэ нэмжээн дээгүүр тракторна олон косилканууд һубарина. Эндэ тэндэ һүринүүд жэрылдэн бодоно. Даша Цынгуевай бригадынхид сүлөөгүй ажаллажа байна. Энэ үедэ тэргэ моритой нэгэ хүн Сэгээн хуһан ой тээһээ харагдаба.

— Митаб Содбоевнай ерэбэ!

— Тамхи таряа асарба ха гү?

— Шэлтэй харые асарба гэжэ һанаа гүт?

— Зай, зай, энэ сүлөөгүй сагта шэлтэй харадаа «амаралта» үгыш.

Һүри хаяжа байһан хэдэн хүнүүд иигэжэ хөөрэлдэхэ зуураа, хүхилдэнэ. Тэргэ моритой хүншье отог хүрэжэ ерэбэ. Үдын эдеэлгэндэ ороһон хүнүүд тэргые тойрошобо.

— Тамхи асараа гүш?

— Ногоон сай бии гү?

Хэжэнгын совхозрабкоопой нүүдэл наймаашан Митаб Содбоев наймаагаа хэжэ эхилнэ.

Нүүдэл наймаан... Энээн тухай нилээд хэлсэдэг гээшэбди. Нүүдэл наймаанай хэды шэнээн удха шанартайе хүн зон яһала мэдэнэ ёһотой. Мүнөө энэ сүлөөгүй үедэ «унаһан малгайгаа абангүй» ажаллажа байһан үбһэшэдтэ аяга сай ууха сагшье үнэтэй.

Мүнөө үедэ Хориин аймаг дотор 9 автолавка, морёор ябажа наймаалдаг 16 тэргэ, наймаалагшагүй 14 ларёк хүдэлнэ. Үбһэндэ оролгын урда манай аймпотребсоюзай сельпо, совхозрабкооп бүхэн үбһэ хуряалтын үедэ ажалшадые худалдаа наймаанай талаар яажа хангахаб гэһэн асуудалаар суглаануудые үнгэргөө һэн. Автолавкануудай график, маршрудууд табигдаа бэлэй.

Гунгаржаб Гончиков гэжэ хүниие хэжэнгынхид һайн мэдэхэ. Хэжэнгын совхозой малшан, хонишон, ажалшан бүхэн шахуу энэ хүнэй гарһаа эд бараа, эдеэ хоол, элдэб хэрэгсэл худалдан абаһан байха юм. Тэрэ хүндэ элдэб эд бараа захиһан, захилаа хүсэд абаһаншье байха. Гунгаржаб Гончиков—бэрхэ наймаашан. Һара бүхэнэйнгөө түсэб ходо үлүүлэн дүүргэдэг. Һүни оройшье Хэжэнгын талын дардам харгыгаар ялагар гэрэлнүүдэй зурагашалдан гүйлдэхые харахат. Гунгаржаб Гончиков удаадахи рейсһээ бусажа ябана гээшэ. Жолоошон-наймаалагша холын гүүртэ, отарануудта ошожо, малшадай захил абадаг, тэрэнээ саг соонь дүүргэдэг суутай. Мүнөө үедэ нүхэр Гончиков үбһэшэдэй отогуудаар ябажа, наймаа хэнэ.

Худалдаа наймаа һайнаар эмхидхэхын тула хамагай түрүүндэ хүн зондо юун хэрэгтэйб, ямар шухала эд бараан дуталданаб гэжэ, һайн мэдэжэ абаха хэрэгтэй. Манай наймаалагшад энэ хэмжээ ябуулга яһала һайнаар ябуулна гэхэдэ болохо.

Наймаалагшагүй ларёгуудые үбһэшэдэй отогууд дээрэ нээхэ гээшэ шухала хэрэг. Мүнөө иимэ 14 ларек нээгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, Анаагай совхозой 5-дахи отделенидэ нүхэр Базарова худалдаа наймаа эрхилдэг. Энэ хүмнай үбһэшэдэй отогто ларёк нээнхэй юм. Үбһэшэднай нэгэ газартаа үни тогтожо байдаггүй һэмнай, ларегшье баһал тэдэнээр нүүлсэнэ.

Жолоошод-наймаалагшад Попов, Пахомов, Пинтаев гэгшэд һайнаар ажаллана гэжэ суутай. Тэдэнэр талын харгынуудай ээзэд гэжэ нютаг дээрээ мэдээжэ болонхой.

Нүүдэл наймаа һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэмнай элдэб бэрхэшээлнүүд һаалта хэнэ гэхэдэ болоно. Хүн зоной захиһан эд бараан, эдеэ хоол манай һанаашаар байнагүй. Буркоопсоюзай баазынхид тиимэ эд бараан бидэндэшье үгы гэжэ шалтадаг. Жэшээлхэдэ, тамхин лапша, нооһон хубсаһан гэхэ мэтэ.

Үбһэшэднай заахашье бү һаатаг! Холо дүтэшье һаань, эд бараанай түлөө ябажа, сүлөөгөө, үнэтэ сагаа дэмы бү һалгаг лэ! Манай худалдаа наймаанай хүдэлмэридэ юумэн тиимэшье бэлэхэнээр бүтээд орхидоггүй. Али олон хашалан гасалан ушардаг. Нүүдэл наймаанда машинанууд хэрэгтэй. Харин али олон машинамнай заһабарида ороходо янзатай. Теэд бүхы хэмжээ абаха хүсэлэнтэйбди.

Морёор ябажа наймаа хэдэг наймаашад Содбоев, Данзанов, Будаева, Базарова гэгшэднай үбһэшэдэй эрилтэ хангаха хэрэгтэ һайнаар хандана. Тэдэнэр машинын ябажа шадахагүй газараар ябажа, наймаа хэдэг юм. Таряа хуряалтын үедэ хаагуур ябажа, наймаа хэхэеэ эртээнһээ тэдэнэр хараалаанхай. Нүүдэл наймаанай талаар Хориин сельпо шалгарна. Тэндэхи хоёр автолавка (жолоошодынь Лушанов, Бадагаров) үбһэшэд дээгүүр ябажа, Анаагай, Ааланай совхозуудай ажалшадые хангана.

Зүгөөр Хэжэнгын совхозрабкоопойхид дээдэ хэжэнгынхидые муугаар хангана гэһэн мэдээсэл баһал бии һэн. Малшад, хонишодто хилээмэн ёһоор абаашагданагүй гэжэ хэлсээ бэлэй. Мүнөө хэмжээн абтаа. Хилээмэн таһалдахаяа болинхой.

В. ТАРАБУКИН.
Хориин аймпотребсоюзай худалдаа наймаанай таһагые даагша.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭГШЭДЭЙ ОТОГУУДТА

СССР-эй Верховно Советэй сесси гайхамшагта Хуулинуудые баталан абаба. Колхознигуудай энээгээр һонирхоһониинь ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, партиин Программын бодото бэелэл эдэ Хуулинууд соо эли тодоор харуулагдана ха юм. Энээгээр урмашан, манай колхозой гэшүүд бүхы һалбаринуудайнгаа ажал хэрэг улам һайжаруулха, колхозоо улам шанга шадалтай болгохо хүсэлэнтэйнүүд хүдэлжэ байна.

Мүнөө үбһэ хуряалгын хүдэлмэри түлэг дундаа. 30 звено хүдэлжэ байна. 200 гаран гектар сабшагдаад, һүрилэгдөө. Аадар бороогой һаалта хээшье һаань, хүдэлмэриин эршэ һуладаагүй.

СССР-эй Верховно Советэй сессиин материалнуудые ойлгуулха хүдэлмэри отог бүхэндэ, малай фермэ, гүүртэ бүхэндэ ябуулагдана. Үнэн зүрхэнэй, һонирхолтой хөөрэлдөөн болоно. Тиихэдэ Захааминай аймагай Советэй гүйсэдхэхэ комитедэй соёлой таһагай нүүдэл клуб аян замаа эхилэнхэй. Энэмнай кино, наада харуулна. Нэгэ лекторые энээнтэй хамта ябуулнабди. Үбһэшэдтэ газетэ, журналнууд ходо абаашагдадаг даа. Мэнэ һаяхан Буряадай дуу, хатарай ансамбль ерээд ошоо һэн.

Д. АЮШЕЕВ.
Захааминай аймагай «Красный Октябрь» колхозой парткомой секретарь.

Тайгын дундуур зурыһан дардам харгыгаар автомашинанууд таһал аряагүй субана. Сибиринн шэнэ барилга томо томо түмэр-бетонно блогуудые эдэнэр зөөнэ. Захагүй ой модоной баялиг дотор, Братск далайн эрьедэ модо болбосоруулха химкомбинат байгуулагдажа байна. Энэ комбинат жэлдээ 4,5 миллион кубометр модо болбосоруулха юм. Эндэ вискозно целлюлозо, картон, фанерэ, спирт, дрожжо, канифоль болон бусад зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха болоно. Ехэ химиин барилга мүнөө түлэг дундаа ябуулагдажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

БРАТСКА ГЭС

Евгений ЕВТУШЕНКО

(Поэмэһээ абтаһан бүлэг)

Эдир залуу Братск городой гоё һайхан соёлой Ордоной үүдэн дээрэ соносхол үлгөөтэй байба. Тэрээн дээрэнь уншахада: «Майн 3-да поэт Евгений Евтушенко «Братска ГЭС» гэжэ гаршагтай шэнэ поэмээ уншахань»,—гэһэн зар тунхаг.

Тэрэ үдэшэлэн Ордоной зал дүүрэн, хүүен, һууха байхашье газар үлөөгүй байгаа. Коммунистнууд болон комсомолшууд, инженернүүд болон технигүүд, коммунис ажалай габшагайшууд—эдэнэр хадаа ном һудар, зохёол, шүлэг һайса шудалһан, найруулгын шанар һайса мэдэхэ зон.

Энэ ехэ поэмээ—дүрбэн мянга һайса гаран мүр шүлэгүүдээ—гурбан час үлүүтэй саг соо уншаба. Аяар гурбан час соо улад шиидшье гээгүй, аляаһанай ниидэһэнь дуулдахагүй жэшээтэй байба. Һүүлдэнь альга ташалган нэрьешоо һэн.

Иигэжэ поэт шалгалтаяа һайн барижа гараба!

Евгений Евтушенкын энэ шэнэ поэмэнь гүнзэгы удхатай, орёо һонин найруулгатай зохёол юм.

Эндэ тэрэ поэмынь хоёр бишыхан бүлэг хэблэгдэбэ.

ИНАГУУДАЙМНАЙ ҺҮҮДЭРНҮҮД

Уряанай Элладаһаа удхатай үгэ,
омог барилгашадай заншал бии:
Гэр бариха гээ һаа, нэгэ
гэрэлтэ һаруул үдэр һунгахаш.
Инаг дуратай эхэнэрээ
эгсэ наран тээшэ
эрьюулжэ байлгахаш.
Иигээд лэ, һүүдэр дээрэнь
эхин шулуугаа
эсхэжэ табихаш
Тиибэлш тэрэ гэршни
гантахашгүйл,
гажархашгүйл:
Уула хадын
уухилжа бутарааш һаань,
яахашгүйл,
Хосорол,
худал.
хомхойрол,
жүтөөн гэжэ
мэдэхэшгүйл.
Хутагаа буулгажа
хүнүүд орохол,—
инагайш һүүдэр иимэ шэдитэйл!
Мэдэнэгүйб, Братск дээрэ
хэнэй һүүдэртэ
түрүүшын шулуун табигдаа һааб.
Мүнөөл харин, барилгашад,
харан гэһэйм,
хабатай һонин даа,—
Налгай инаг Надянар,
зулгы һайхан Зоянар,
ханилсан, Клава, Марусинарайтнай
Нангин һүүдэрнүүд
найрлан байһан хаалта соо
наадан байхань гоёл даа.

Барилгашад, таанар мэдэнэт, —
бишье хүндэхэн барилга хээб,
Байдал һуудалайнгаа
бүрхэг нэгэ үдэр
Энэ орёо поэмынгээ
энгэй түрүүшын эдэ мүр
Инагайнгаа һүүдэр дээр,
һэшхэл дээрээ үлхөөб.

Инагуудаймнай һүүдэрнүүд,
сэхэ ябахымнай хойноһоо адаглагты!
Алмайран гажаха болоо һаамнай,
амар заяа бү үзүүлэгты!
Үнэн хэрэгтээ урбаха,
үгэ хэлэндээ орёолдохо
Бишыханшье һүбэ манда
бү үгэгты, бү харуулагты!
Улаан долгин тугуудай
урадхал гүн cooһoo
Хэзээ бүхэндэ нэбтэрэн,
хэтэ мүнхэдөө дахуулагты!

Хэдыш бэрхэтэй бол,
Коммуна
байгуулаад байхадамнай.
Хэндэмнайшье хүгжэм,
хүндын үгэ, шагнал
хэрэггүй, —
Богдо һайхан сэдьхэлтэ
бурхан-шубууд шэнги,
Бодото инагуудаймнай һүүдэрнүүд
бодолтой,
ольһотой,
шанга
Халуун дураараа Коммунаяа
хамгаалан, сахин байхал!

* * *

УРАН ҮГЫН ҺҮНИ

Уран үгэдэ утай ехэ дуратай
Ородой заншал тухай шэбшэнэм баяртай.
Хэды арюун һанаатан поэзи тээшэ
Хэмгүй олоороо дугташадаг гээшэб
Хуужагар һайранууд тэдэнэр бэшэл,
«Хорон холтоһон хэлэтэншье» бэшэл!

Хаа хаанагүй,—иимэ түүдэгүүдэйш дэргэдэ, —
Хамаг Россимнай шүлэгүүдээ уншажа,
Хахад Россимнай шүлэгүүдээ бэшэжэ,
Ханхинан байхадань, мууса бэшэхэнь эшхэбтэр.

Һананам, Москвагай һүни такси соо
Һабандаһан зүрхөөрөө онгоёо оруулаад,
Наһажаал шофер
найруулһан шүлэгөө
Намда уншаа һэн, машинаяа яаруулаад:
«Наһан дүүрээ... Наадамни хаараа...

Намда яахамниш ойлгогдоногүй бэлэн.
Сергей Есенин, шүлэгөөршье бэшэ һаа,
Шамайе бугуулидаш халан үхэһэйб гэнэм!»

Барандаа бэшэнэд, заримдаа һарюушье һаань,
Бардамаар нидхэеэ зангидана, буруушье һаань,—
Бурханай зарлигаар бишыханшье бэлигтэй юм һаа,
Бултанай зүгһөө, бултанда гэжэ бэшэхэ уялгамнай
Бэшэг ташагта шунан дашууһан Россимнай,
Бэтэр нюусаар, доохонуур гү, элитээршье
Бэеэ харуулха бэлиг зохёолдо шуумгай
Бэрхээр нэтэрэн, ехээр дуралан ерээлши!

Иимэ һанал түрөө һэн тэрэ һүни намда.
Эсэ дээрэнь хуушанайнгаа дуунуудые,
Ондоошье дуулалдаабди, бүришье шэнэнүүдые.
«Ородууд дай зүгнэнэгүй»—гэлдээбди хамта.

Бараан тайгын баглагар бүрэлзөөе
Баатар Робеспьерэй нюдөөр сорьюулаад,
Болгарин Цанев халуун мүрэйнгөө үлхөөе
Бусалма согтойгоор уншана нарьюулаад:
— Мэндэ гээшэ гүб?
«Мэндэш...» гэжэ Дарвин һамааруулна.
— Мэндэ гээшэ гүб?
«Мэдэнэгүйб...» гэжэ Сократ һанаа оруулна.
— Амиды һээшэ гүб?
«Ажаллаха хэрэгтэй!»—гээд Маяковский
хашхарна.
Амидыем шалгаха гээд
Алдар, зэбсэгээ намда барюулна».

Саг гани бололдон, нарһад хүүен шааяна.
Сусал дээрэ хура сэсэрэн, гал шиигана на.
Харин бидэнэр, добтолгодо орохоёо байһандал.
Хашхаралданабди Марчугай гитарын утаһандал:
«Хэрбээ тэрэ дайнда амиды гэнтэ үлөөгүй гээшэ
һаа.
Хэрбээ энэ дайнда газар дэлхэйн хэлбэгэд гээ
һаа.
Хамаагүй, битнай гансахан тэрэ граждан дайндаа
унуужаб,
Комиссарнууднай тооһон толгойгоо абяагүй
ганхуулан шаналуужаг...»

Түүдэгэймнай дуунда өөһэдөө бодон ерээд,
Тэдэ комиссарнууд урдамнай зогсонод,
Тооһотой толгойгоо эрид дээшэнь үргөөд,
Тулгардаһагүйгөөр сэхэ шэртэнэд.
Үзэл сурталаа үгэ хүүрээр агсахагүйн
Үндэр зарлиг Россин буулгаһан мэтээр,
Радищев, Пушкин, Толстой, Ленин багшын,
Разин Стенькын адар мундуу тархиин
Залиршагүй мүнхэ ухаан
замымнай заана сэсээр.

Ород орондо түрэһэндөө би жаргалтайб,
Омог Стенькын оорог мундуу тархитайб.
Баабай Росси, шиниим түрэлхи түхэл
Братска ГЭС дээрэ улам гэрэлтэй үзэгдэбэл.
Мянган жэл соо минаада арһаа хүндылгөөд,
Үлэн хооһон, үльмы нюсэгэн бүхыгөөд,
Гэрэл бэдэрэн, зоболон соогуур теэреэлши,
Гаталан гараад, гэрэлэй дээжэ носоогоолши.

Ород яһатай хадаа тиигэнэ гүб даа.—
Это тэрээнһээшье бэшэ юм бээз даа:
Бүхы хүжүүн яһаараа, мүлтэн шуһаараа,
Бүхы арһа мяхаараа, эльгэ уушхаараа
Этигэнэб —
тэнгэриин үүлэн арилхал!
Элдин дэлхэйе—ондоо хэншье бэшэ —
Эхэ Россимнайл эсэлэн абархал.
Хамагһаа ехээр зоболон үзөө һэм гэжэ,
Хашалан зоболон, аюул дайнһаа
хэтэ мүнхөөр абархал!

Цэдэн ГАЛСАНОВ оршуулба.

ДОЛООН ЖЭЛЭЙ НҮҮРҺЭН

МОСКВА. (ТАСС). Дорюун алхасата долоон жэлэй эхилхэһээ хойшо ороной шахтёрнууд 28 миллион тонно шулуу нүүрһэ түсэбһөө гадуур малтаба.

Иимэ ехэ түлишэ хэрэглэхэдээ электростанцинууд арбаад миллиард киловатт-час электрын элшэ хүшэ гаргаха байна. Сүүдхын туршада манай орондо 1,7 миллион тонноһоо үлүү шулуу нүүрһэн абтана. Энэ хадаа дэлхэй дээрэ сүүдхэ соо абтадаг хатуу түлэшын талаар эгээн ехэ дүн гээшэ. Долоон жэлэй эхилхэһээ хойшо 114 гаран шэнэ шахта, карьернүүд ашаглалгада үгтэһэн, 55 хүдэлжэ байһан шахта һэльбэгдэһэн байна.

Тэдэнэй дундаһаа Кузбассдахи № 5—6 Томь-Усинска, Донбассдахи № 1 Игнатьевска ба Суходольно гэдэг шулуу нүүрһэнэй эгээл ехэ предприятинууд ороно. Һүүлэй жэлнүүдтэ шахта болон карьернүүдтэ хүсэтэ техникэ ерээ. Мүнөө үедэ эндэ 5 мянган нүүрһэнэй комбайнууд, мянганһаа үлүү экскаватор, зургаан мянганһаа үлүү ашаанай машина хүдэлнэ. Тусхайлбал, шулуу нүүрһэ түгдэлхэ, дүтэлүүлхэ, түмэр замай вагонуудта ашаха гэхэ мэтэ ажалайнь эгээл хүшэр хубинь дууһан шахуу оньһожоруулагданхай.

ОРОНОЙ КИНОУСТАНОВКОНУУД ОЛОН БОЛОНО

МОСКВА. (ТАСС). СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ даабарита тоонуудай ёһоор киноустановконуудай тоо 1965 оной һүүл багта 118—120 мянганда хүргэгдэхэ байна.

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи кинематографиин комитедэй түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Голованьда ТАСС-ай корреспондент хандажа, тус түсэбэй хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай асууба.

—1964 оной январиин 1-дэ орон дотор 131 мянган киноустановко хүдэлжэ байгаа,—гэжэ тэрэ хэлээ.—Харин июниин эхиндэ тэдэнэй тоо манай Эхэ ороной тосхон болон городуудаар 134 мянганда хүргэгдэһэн байна.

Энээн дээрэһээ харахада долоон жэлэй даабарита тоонууд мүнөө үедэ үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Киноустановконуудые улам олон болгохо хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэнэ, тиихэдэ кинофикациин талаар түсэб долоон жэлэй һүүл багта нилээд үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэжэ бидэ этигэнэбди.

ЧУКОТКЫН АЛТАН

МАГАДАН. Чукоткодо геологуудай олоһон шэнэ шэнэ алтанай приискэнүүд ашаглагдана. Тэдэнэр угаа ехэ үнэтэ металл Эхэ орондоо үгэнэ.

Үшөө нэгэ шэнэ газарта алта малталга һаяшаг эхилбэ. Хойто хизаарай эгээл залуу предприятиин коллектив алта малтаха жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ уялта абаа.

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

О. В. КУУСИНЕНАЙ НЭРЭМЖЭТЭ УНИВЕРСИТЕТ

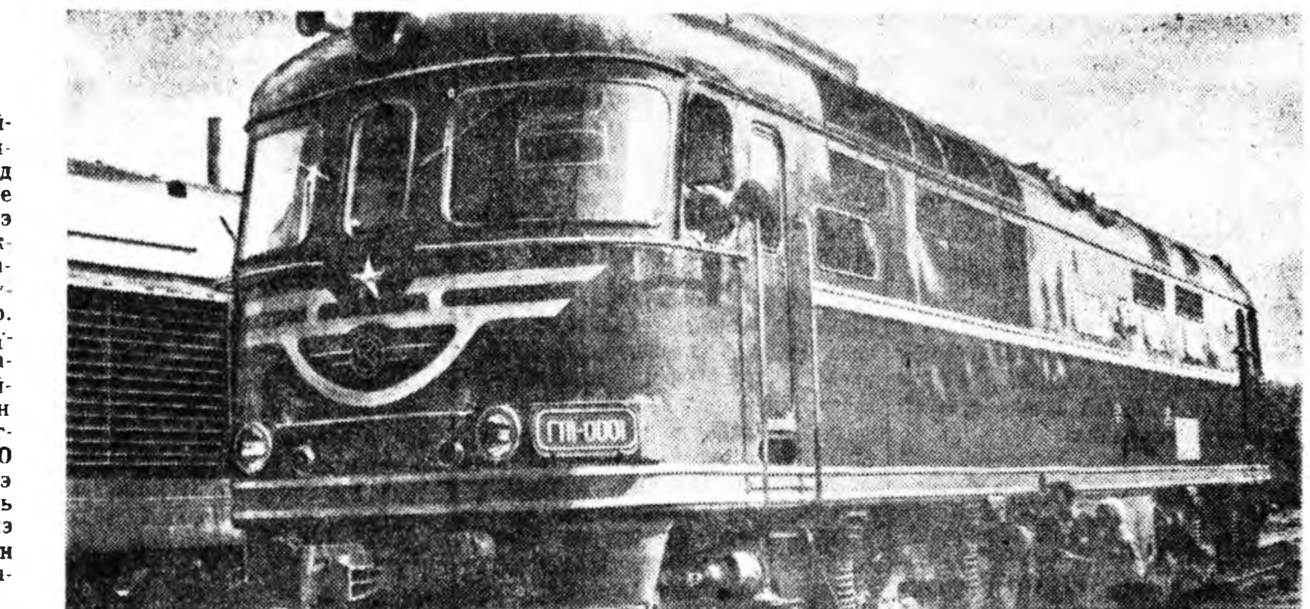
ПЕТРОЗАВОДСК. (ТАСС). Карелиин АССР-эй эгээн томо дээдэ һургуулида—Петрозаводскын гүрэнэй университедтэ КПСС-эй, мүн уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша Отто Вильгельмович Куусиненай нэрэ олгогдоо.

★

Московско область. В. В. Куйбышевай нэрэмжэтэ Коломенскын тепловоз бүтээлгын завод «ГП-І» түхэлэй газотурбовозые түрүүшынхеэ үйлэдбэрилжэ эхилбэ. Тус заводой конструкторнуудай зохёоһон энэ шэнэ машинанууд «ТП-60» тепловозуудай маягаар хэгдэһэн болоно. Локомотивай газотрубинна түхеэрэлгэнь нефть болбосоруулгаһаа үлдэдэг хямда сэнтэй зүйлөөр ажаллаха юм. Машинын жолоодолго сүм оньһожоруулагданхай. Шэнэ локомотив 4000 мориной хүсэтэй болоно. Нэгэ доро абаһан шатааха зүйлынь 1000 километр ябахадань хүрэхэ юм. Зураг дээрэ: түрүүшын «ГП-І» газотрубовоз харуулагдана.

ТАСС-ай-фотохронико.

★ ★

НАНГИН ХАНИ БАРИСААНАЙ ТҮЛӨӨ

Хилын саанахи оронуудтай хани барисаа, культурна харилсаа байгуулха совет общественнуудай Союзай президиумэй түрүүлэгшэ.

Зургаан жэлэй урда тээ СССР-тэ хилын саанахи оронуудтай хани барисаа, культурна харилсаа тогтоохо совет общественнуудай Союз байгуулагдаһан юм. Энэ Союзай президиумэй түрүүлэгшэ Нина Попова тэрэнэй ажал ябуулга тухай АПН-эй корреспондентдэ хөөрэбэ.

ХИЛЫН саанахи оронуудтай хани барисаа, культурна харилсаа байгуулха совет общественнуудай Союз гэһэн ганса энэ нэрэньшье энэ үргэн ехэ, олондо хүндэтэй ниитын организациин ямар үүргэтэй байһые элишэлэн харуулна. Ажабайдалһаа эхи үндэһэтэй энэ организаци олон миллион совет хүнүүдэй хүсэл эрмэлзэлые харуулна.

Хилын саанахи гүрэнүүдтэй СССР-эй холбоо барисаан улам үргэдэнэ, бэхижэнэ. Тиин энэ һайн һайхан хэрэгтэ хани барисаанай болон культурна харилсаанай совет общественнуудай Союз бага бэшэ оруулалта хэһэн, мүнөөшье тиимэ оруулалта хэжэ байдаг. Тэрэ союзна республиканууда байгуулагдаһан хани барисаанай общественнуудые нэгэдүүлдэг. Областьнуудта болон СССР-эй олонхи томо городуудта общественнуудай таһагууд ба хани барисаанай нэгэдэлнүүд бии болгогдонхой. Олон зуутаад предприяти, эмхи зургаанууд тэдэнэй коллективэй гэшүүд болонхой. Тиин энэ үргэн ехэ демократическа системын аша туһаар совет олониитэ зуун хорин найман оронуудай олон мянган эмхинүүдтэй, элдэб ажал ябуулагшадтай харилсаа холбоо тогтооһон байна.

Хани барисаанай совет общественнуудай Союз ямар бодото юумэ хэнэ гээшэб? Уран гоёор хэлэхэ болоо һаа, тэрэ олониитын хүсөөр СССР-эй болон бусад оронуудай арадуудай хоорондо хани харилсаанай, бэе бэедээ этигэн найдалсалгын хүүргэ байгуулхада туһалдаг. Тиихэдээ тэрэ совет хүнүүдые интернационализмын үзэл бодолтойгоор, бүхы арадуудые бэе бэеэ хүндэлдэг, дурладаг, үндэһэ яһанай илгаа гаргаха али бүхы ябадалнуудта эбсэшэгүйгөөр хандадаг байхаар хүмүүжүүлхын түлөө оролдодог.

Союзаар нэгэдүүлэгдэдэг олониитэ национальна һайндэрнүүдтэ, ойн баярай тусхайта үдэрнүүдтэ зорюулагдаһан ажалшадай суглаануудые, хилын саанахи уран зохёолой, хүгжэм ба театрай вечернүүдые үнгэргэдэг. Мүн СССР-тэ ерэһэн хариин ажал ябуулагшадай лекци, элидхэлнүүд үнгэргэгдэдэг. Тэрэшэлэн хилын саагуур ябаад ерэһэн совет делегацинуудай гэшүүд үзэһэн, хараһан юумэнүүд тухайгаа ажалшадта хөөрэжэ үгэдэг. Фестивальнууд, хилын саанахи кинофильмнүүдые олониитын харалганууд, радио болон телевизионно дамжуулганууд, мүн хилын саанахи ниитын культурна организацинуудһаа абтаһан элдэб выставкэнүүдые харалга хүн зоноор ехэтэ һонирхогдодог байна. Манайда харин авторнуудай олохон номууд СССР-эй арадуудай хэлэн дээрэ хэблэгдэн гарадаг, хариин хэлэ шудалха кружогууд улам олошоруулагдана.

Хилын саанахи олониитын уряалаар бидэ элдэб оронуудта делегацинуудаа, эрдэм, соёлой, литературын, театрайнгаа зарим ажал ябуулагшадые эльгээдэг байнабди. Баһа СССР-тэй хани барисаа, культурна харилсаа тогтоохо общественнуудые түлөөлдэг хариин делегацинууд Советскэ Союзда ходо ходо ерэжэ байдаг юм.

Арадай ажабайдалтай али бүхы талаһаань һайнаар, дүтөөр танилсаха, хүдэлмэришэдтэй, колхознигуудтай, алба хаагшадтай хани ёһоной холбоо барисаа байгуулха үргэн арга боломжо хилын саанаһаа ерэһэн айлшадта олгогдоно. Совет олониитын түлөөлэгшэдтэй уулзахые уялгамнай гэжэ айлшадаймнай тоолодог байһаниинь тон һайн, аятай байнал. Имагтал һүүлэй үедэ Финляндиин президент Урхо Кекконен, Даниин премьер-министр Энс Отто Краг, Алжирай Республикын президент Ахмед Бен Белла болон бусад олохон хүнүүд хани барисаанай Байшанда орожо гараа. Гэхэ зуура, хани барисаанай Байшангай хүдэлдэг болоһонһоо хойшонхи табан жэлэй туршада тэндэ зургаа мянга гаран суглаанууд, уулзалганууд, элдэб выставкэнүүд үнгэргэгдөө. Тиин тэдээндэ 900 мянган хүнүүд хабаадалсаһан байна.

Франциз уран зурааша Жан Эффелиин, финскэ скульптор Эсси Ренваллын, Швейцариин уран зураашадай, Австралиин уран бэлигтэнэй, Цейлоной уран зурааша Джаянтха Примачандрын, мексиканска—Рауль Ангианын, Эфиопиин—Афеворк Текле гэгшын уран бүтээлнүүдэй выставкэнүүд олондо һайшаагдаа. Хилын саанахи актёрнууд, хүгжэмшэд, элдэб уран һайханай коллективүүд хани барисаанай Байшанда ходо концерт, наада табижа байдаг.

Совет хүнүүд гансал Москвагай хани барисаанай Байшанда хилын саанахи айлшадтаяа уулзадаг бэшэ. Үдэр бүхэндэ хани барисаанай манай бүхы общественнуудта, тэдэнэй олон тоото таһагуудта, предприятинуудта, эмхи зургаануудта иимэ уулзалганууд боложол байдаг. Тиин хани барисаанай гансал Украинын общество үнгэрэгшэ жэлдэ хилын саанахи оронуудай арадуудай байдал, һуудал болон соёл культура тухайда арбан дүрбэ мянган лекци үнгэргөө.

Илангаяа социалис оронуудтай хани барисаа тогтоохо совет общественнууд олон хүнүүдые хабаадуулдаг. Совет-чехословак хани барисаанай общестые жэшээ болгон абаад үзэе. Арба найман республиканска, хизаарай болон областной таһагуудые тэрэ нэгэдүүлдэг. Эдээндэ нэгэ мянга зуун коллективэй гэшүүд нэгэдэнхэй.

Азиин, Африкын болон Латиин Америкын оронуудай арадуудтай холбоо барисаанаймнай үдэрһөө үдэртэ бэхижэжэ байһаниие бидэ сэдьхэлээ ханан тэмдэглэнэбди. Африкын арадуудай хани барисаанай болон культурна харилсаанай Нэгэдэл ойродоол хэдэхэн жэлэй урда тээ бии болоһоншье һаань, тэрэ мүнөө Африка түбиин дүшэн дүрбэн оронуудай олониитэтэй нягта холбоо барисаа байгууланхай. Совет общество болон нэгэдэлнүүд Зүүн-Урдахи Азиин, Лүтын ба Дунда Зүүн зүгэй, Латиин Америкын оронуудай олониитэтэй үргэн холбоо барисаа тогтоонхой.

Юрэдөө олохон оронуудта Советскэ Союзтай хани барисаанай общественнууд байгуулагданхай. Тэдэнэй нэгэ зариманиинь соёл культурын элитэ ажал ябуулагшадые, залуушуулые, эхэнэрэй олониитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэдые нэгэдүүлдэг. Европын, Африкын, Азиин, Латиин Америкын зарим оронуудта иимэ общественнууд правительствын зүгһөө дэмжэгдэдэг, һайшаагдадаг.

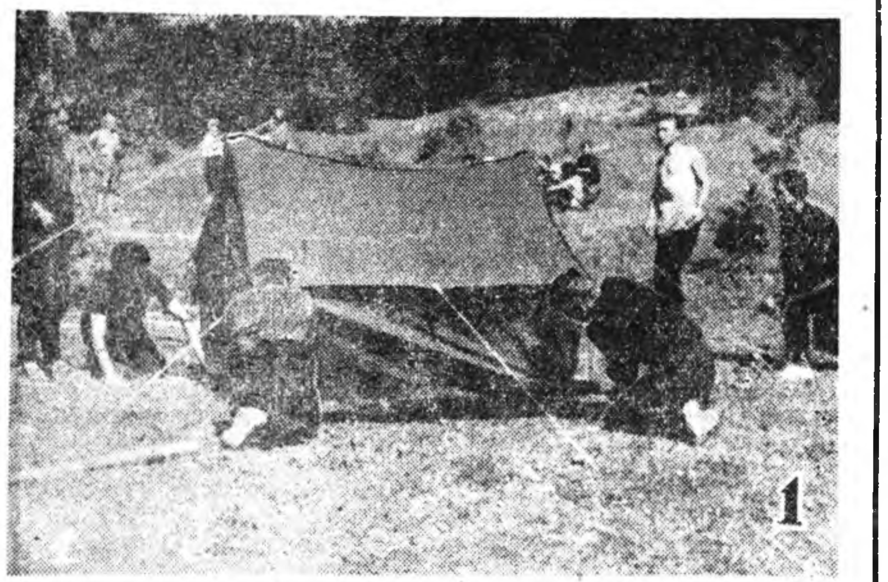
Бидэ, совет хүнүүд, хилын саанахи хани барисаанай общественнуудай һайн һайхан ажал ябуулгые үндэрөөр сэгнэнэбди. Тиин үнэн зүрхэнэй хани барисаандань баһал тиимэ хани барисаагаар харюусадаг, дэлхэйн бүхы оронуудай арад түмэнтэй харилсаа холбоогоо бүхы хэмжээгээр бэхижүүлхээр бэлэмди.

Манай Союз имагтал соёл культурын талаар хүдэлмэреэ хизаарладаг бэшэ, харин тэрэнэй ажал ябуулгань һураггүй үргэн ехэ юм. Энээн тухайнь Н. С. Хрущев иигэжэ тодо һонороор хэлэһэн байна: соёл культурын талаар гүрэнэй зүгһөө бэелүүлэгдэдэг харилсалгын хэрэгтэ горитой ехэ туһа нэмэри болоһон, уласхоорондын зайдалые саашадань һайжаруулха, гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон һууха эрхэ байдал хангаха арга олгохо байһан дээрэһээнь, энэ организациин ажал ябуулгын үлүүсэ хэтэрүүлэн сэгнэхэнь бэрхэтэй.

Арадуудай улам бэхижэжэ байгаа хани барисаан, тэдэнэй бэе бэедээ этигэлсэдэг болоһон ябадал хадаа манай үе сагай эгээн гайхамшаг, найдуулма дайшалалтануудай нэгэниинь болоно.

(АПН).

ЗУНАЙ ЗАНШАЛТА АЯНШАЛГА

Республикын «Труд» бүлгэмэй спортсменүүдэй дунда зунай аяншалгын заншалта слет үнгэргэгдэбэ. Хоёр үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн следтэ хамтадаа арба нэгэн команда хабаадалсажа, өөһэд өөһэдынгөө дүй дүршэлтэй танилсаа, хоорондоо мүрысөө.

Түрүүшын үдэр. Республикын предприятинуудай сопртсменүүдэй дунда болоһон мүрысөөнэй дүн гаргагдаһан байна. Үдэшэндөө аяншалагшадта зорюулагдаһан улаан түүдэг табигдажа, коллектив бүхэнэй спортсменүүд программын ёһоор, уетэн нүхэдтөө концерт харуулһан байгаа. Уран һайханай бүлгэмүүдэй дундаһаа «Электромашина» заводой, Улаан-Үдын модоной комбинадай коллективүүд шалгаржа, грамотануудаар шагнагдаа.

Мүрысөөнэй хоёрдохи үдэр. Эгээл харюусалгатай, хүшэр хүндэ аян зам үргэлжэлүүлэгдээ. Следтэ хабаадаһан спортсмен бүхэн хада хабсагайн зүргөөр, үгсүүр өөдэ ябажа байгаад аян замаа үргэлжэлүүлһэн байна. Энээнэйнгээ удаа майхан татаха, түргэхэнөөр галаа носоожо, уһа бусалгаха гэхэ мэтэ орёо хүндэ даабари командын гэшүүн бүхэн дүүргэһэн байгаа. Аяма халуун, бүгшэм үдэр үнгэргэгдэһэн энэ мүрысөөнэй дүн гаргахада, барилга-хабсаралгын табадахи управлениин команда шалгараа. Хоёр үдэрэй туршада болоһон мүрысөөнэй дүн гаргахада, хамта дээрэнь бултанһаа һайн саг харуулһан «Забайкалец» командын түлөөлэгшэд түрүүлжэ, дамжуулгын кубок, грамотаар шагнагдаһан байна.

Зураг дээрэ: 1. Спортсменүүд майханаа татажа байна. 2. Фиништэ хүрэхын урда.

В. ЦИВИЛЕВ.

ЗАЛУУШУУЛ ЗАВОДТО ХҮДЭЛХЭЕЭ ОРОНО

Олон миллион совет хүбүүд, басагад ороной арадай ажахыда хүдэлнэ. Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудые, профессионально-техническэ училищинуудые дүүргэһэн хэдэн зуугаад мянган эдир багашуул жэл бүри фабрика, заводуудта, барилгануудта хүдэлхэеэородог юм.

Хүдэлмэришэн ангиин халаан бологшо залуу үетэнийе совет предприятинуудта ямараар угтанаб, богоһыень түрүүшынхеэ алхаһан эдир хүбүүд, басагадые заводой цехтэ юун хүлеэнэб?

Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй ажал хамгаалгын таһагые даагшын орлогшо Михаил Клюев АПН-эй корреспондентын эдэ асуудалнуудта харюусана.

АЖАЛ ХЭХЭ ЭРХЭ

Арбан зургаа наһа хүрэһэн, мэргэжэлтэй гү, али мэргэжэл олохые хүсэһэн хүбүүд, басагад предприяти дээрэ хүдэлхэ газарһа хододоо олохо. СССР-эй правительство предприяти, барилга болон организацинуудта эдир багашуулые ажалда заатагүй абаха нормо тогтооһон байна.

Профсоюзууд ерээдүйн хүдэлмэришэдэй эрилтэнүүдые сахин хамгаалдаг юм. Тэдэ эдир багашуулые ажалда абалгын нормо тодорхойлгодо хабаадалсадаг, ямар нэгэ хүбүү, басаганиие ажалда абахаһаа захиргаанай арсаа һаань хамааралсадаг байна. Коллективэй договорнуудые баталан абахадаа, профсоюзуудай фабричнa, заводской комитедүүд эдир багашуулые ажалда абаха талаар уялгануудые тэдээн соогоо хараалдаг юм.

Ямар залуушуул предприятинуудай коллективүүдтэ нэмэжэ ородог бэ? Эдэмнай түбхын түрүүлэн профессионально-техническэ һургуулинуудые, училищинуудые дүүргэһэн эдир хүбүүд, багасад юм. Тэдэнэй тоо таһалгаряагүйгөөр ургана. Хэрбээ 1953 ондо профессионально-техническэ һургуулинуудай 324 мянган залуу хүдэлмэришэдые бэлэдхэдэг байгаа һаань, харин үнгэрэгшэ жэл 915 мянган хүдэлмэришэд һурган гаргагдаа.

Ажал тухай совет хуули тэдэнийе хүдэлмэридэ түбхинүүлэн оруулха ямар арга боломжонуудые хараалнаб? Предприятинуудай захиргаан профессионально-техническэ училищинуудые дүүргэһэн залуушуулые долоон хоногой туршада хүдэлмэридэ абаад, табан хоног соо мэргэжэлээрээ хүдэлхэ ажал тэдэнэртэ олгохо уялгатай. Тиихэдээ һуралсалайнь газарта тэдэнэртэ олгогдоһон разрядуудые доошолуулха гээшэ хорюултай.

Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулинуудые дүүргэхэдээ, мэргэжэл олоһон эдир хүбүүд, басагад, фабрика, заводуудта хүдэлхэеэ олоороо ерэдэг. Эдэ залуушуулда зорюулан предприятинуудта нэмэлтэ һуралсал эмхидхэгдэдэг. Эдир багашуулда тогтоогдоһон ажалай үдэрэй саг соо үйлэдбэриин, теоретическэ хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг юм. Тэрэнэй һүүлээр залуу хүдэлмэришэндэ разряд үгтэдэг гү, али мэргэжэлэй талаар нэрэ зэргэ олгогдодог.

ХҮДЭЛМЭРИИН САГ, САЛИН ХҮЛҺЭН

16-һаа 18 хүрэтэр наһанай эдиршүүл үдэртөө зургаан часай туршада хүдэлдэг. Һүниин халаанда, сагһаа үлүү хүдэлмэридэ, мүн баһа амаралтын, һайндэрэй үдэрнүүдтэ тэдэниие ажалда хабаадуулхые хуули хоридог байна.

Эдир багашуулда заабол зунай сагта нэгэ һарын амаралта үгтэхэ ёһотой.

Бүхы совет ажалшадтал адли, залуу хүдэлмэришэд санаторинуудта, амаралтын байшангуудта ошохо түлөөһэгүй гү, али хүнгэлэлтэтэй путёвконуудые абажа шадаха. Энээнһээ гадна, профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй шиидхэбэреэр эдир багашуулые аргалхын, амаруулхын тулада элүүржүүлгын газарнуудай дэргэдэ долоон санатори, арбан отделени зорюута байгуулагданхай. Хэдэн зуугаад туристскa лагерьнуудта, баазануудта амарха аргатай.

Наһа хүсөөгүй хүдэлмэришэд үйлэдбэри дээрэ оройдоол зургаан час соо хүдэлхэдөө, энэл категориин хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай дүүрэн үдэрэй туршада олоһон салинтай адли хүлһэ абадаг юм. Хэһээрээ олодог ажалда ороһон эдир багашуулай хүдэлмэридэ энэ эрхэ хабаатай байна. Үйлэдбэридэ хүдэлхэсэ һурагшаар ороһон эдир хүбүүд, басагадта тусхай салин үгтэхэһөө гадна, гаргаһан продукциинь түлөө тэдэнэртэ мүнгэн түлэгдэдэг.

ЭЛҮҮРЫЕ САХИН ХАМГААЛГА ТҮРҮҮШЫН ЭЭЛЖЭЭНДЭ ТАБИГДАНА

Эдир залуушуул хүндэ хүшэр ажал хүдэлмэридэ абтаха ёһогүй. 18 наһа хүрөөгүй хүнүүд газар дорохи ажалда абтахагүй байна. Нүүрһэнэй, горнорудна, нефть олзоборилгын промышленностьнуудта залуушуулай хэжэ боломоор ажал үсөөн байдаг.

Медицинскэ шалгалтагүйгөөр хүбүүд, басагад ажал хүдэлмэридэ абтаха ёһогүй. Предприятинуудта хүдэлжэ байһан эдиршүүлэй хойноһоо саг үргэлжэдөө медицинскэ хиналта хэгдэжэ байха зэргэтэй.

Социальна мүнхэлэлгэ тухай хуулиин тусхай бүлэг залуу хүдэлмэришэдтэ зорюулагданхай. Профсоюзай эдир бага наһатай гэшүүд саг зуурын туршада ажал хэжэ шадахагүй болоходоо хүдэлмэриин стажһаа дулдыдангүй салин хүлһэнэйнгөө 60 процентын хэмжээнэй тэдхэмжэ абаха.

ҺУРАЛСАЖА БАЙГААД АЖАЛЛАГШАДТА

Предприяти дээрэ мэргэжэл абаһан залуу хүн бүхэнэй үмэнэ һуралсалаа саашадань үргэлжэлүүлхэ арга олгодог юм. Хүдэлмэришэн болон хүдөөгэй залуушуулай һургуулинуудай, үдэшын, заочно дээдэ, тусхай дунда һуралсалай газарнууд олон болонхой. Энэ хадаа ажаллажа байгаад, эрдэм мэдэрэлээ дээшэлүүлхэ арга залуушуулда олгоно. Үйлэдбэриһөө таһарангүйгөөр һурагшадта гүрэн ехэ хүнгэлэлтэнүүдые үгэнэ. Хүдэлмэришэн залуушуулай һургуулиин һурагшадта салин хүлһэнэйнь 50 процент түлэлгэтэйгөөр долоон хоногой туршада нэгэ сүлөө үдэр үгтэнэ. Тэрээнһээ гадна, тэдэнэр шалгалтануудаа барихын тулада салин хүлһыень түлэлгэтэй нэмэлтэ амаралтатай юм., Үйлэдбэриһөө таһарангүйгөөр дээдэ заочно болон үдэшын һургуулинуудта һурадаг хүнүүдтэ нимэ амаралта үгтэхэ зэргэтэй.

(АПН).

А. Аджубей Л. Эрхардтай уулзаба

БОНН, июлиин 28. (ТАСС). ФРГ-гэй канцлер Л. Эрхард өөрынгөө хүдэлдэг Шаумбург ордон соо «Известия» газетын главна редактор А. И. Аджубейтэй уулзаба. Нүхэр Аджубей «Рур нахрихтен», «Рейнише пост», «Мюнхнер меркур» газетэнүүдэй уряалаар Баруун Германида аяншалжа байна.

Л. Эрхард А. И. Аджубейтэй час хахад шахуу саг соо хөөрэлдэбэ. Хөөрэлдөөнэй үедэ Советскэ Союз болон ФРГ-гэй хоорондохи харилсаануудтай холбоотой хэдэн олон асуудалнууд хэлсэгдээ. Энэ уулзалгада ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Шредер, министр Вестрик тэрэшэлэн «Известия» газетын уласхоорондын шэнжэлэгшэ Н. Е. Полянов хабаадалсаа.

США-гайхид Урда Вьетнамда дай һужэрөөнэ

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 28. (ТАСС). Холбоото Штадууд 5000 сэрэгэй алба хэгшэдые Урда Вьетнам руу нэмэжэ эльгээхэ юм. Энээн тухай «Нью-Йорк таймс» газетын Вашингтондо байдаг корреспондент мэдээсээ. Корреспондентын хэлэһэнэй ёһоор, нэмээдэжэ ошохо Америкын сэрэгүүд гол түлэб хээрын эрхэ байдалда дайлалдаха, тиихэдээ батальон хүрэтэршье һаань Урда Вьетнамай сэрэгшэдые үдэшэн дайлалдаха байна.

Хэдэн һарын үнгэрөөд байхада эдэ сэрэгшэд тиишэ эльгээгдэхэ юм. 600 солдат, офицернүүдһээ бүридэһэн түрүүшын бүлэг сэрэгшэд Окинаваһаа Урда Вьетнам руу абаашагдаха.

Урда Вьетнам руу сэрэгүүдые нэмэжэ ябуулһан ушар Америкын правительствын урданайнгаа политикые бүрин хубилгаһыень гэршэлнэ гээд корреспондент онсолон тэмдэглэнэ. Ушарынь гэхэдэ 1965 оной эсэс хүрэтэр Америкын бүхы сэрэгүүдые Урда Вьетнамһаа гаргаха хүсэлтэй байһан тухайгаа Сагаан байшан үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һарада соносхоо бэлэй гээд корреспондент һануулба.

Хохидолдо ороһон алжирайхидта туһаламжа үзүүлэгдэнэ

АЛЖИР, июлиин 28. (ТАСС). Июлиин 23-да болоһон тэһэрэлгын эсэстэ һандаргагдаһан Аннаба гэжэ портые һэргээн бодхооходонь туһаламжа үзүүлхын түлөө хүдэлөөн бүхы Алжир дотор үргэнөөр дэлгэрээ. Портын оршодог газарые сэбэрлэхын тулада һайн дуратайшуулай бригаданууд Аннаба городто бүридхэгдөө. Шуһа абадаг ороной бүхы пунктнуудта шуһан абтажа байнхай. Орон доторхи элдэб организацинууд болон жинрэй хүнүүдһээ, мүн хилын саанаһаа хохидолдо орогшодто туһаламжа хүргэгдэжэ байна. Национальна сүлөөрэлгын фронтын Политбюродо, Алжирай правительствада, газетэнүүд болон журналнуудай редакцинуудта олон тоото бэшэгүүд ороһоор. Эдэ бэшэгүүд соогоо хохидолдо орогшодые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэд. Шэнэ Алжирай дайсадай хорото бүхы һэдэлгэнүүдые таһалдуулхын тулада революционно һэримжэеэ бүри шангадхаха гээд эдэ бэшэгүүд соо мүн лэ хэлэгдэнэ.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной июлиин 30.

Фидель КАСТРО: Куба СССР-тэй, социалис лагерьтай хододоо хамта

САНТЬЯГО-ДЕ-КУБА, июлиин 28. (ТАСС). США-тай харилсаануудаа һайжаруулаад байгаа һаа, Куба марксизм-ленинизмһээ таһаран хололохо гү гэжэ Америкын нэгэ журналистын асуудалда харюусахадаа, Кубын революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро иигэжэ хэлээ: «Үгы, зааяандааньшье үгы!». «Гадаргаа бусалта байхагүй, Куба Советскэ Союзтай, социалис лагерьтай хододоо нэгэн хамта байхал» гэжэ тэрэ хэлээ.

Нимэ мэдүүлгэ Фидель Кастро пресс-конференци дээрэ хэһэн байна. Монкадын казармануудые добтолон абаһан 11 жэлэй ойгой дашарамдуулан, баяр ёһотолой һайндэртэ революционно правительствын уряалаар олохон оронуудһаа Куба ерэһэн хариин журналистнуудта зорюулжа, Сантьяго-де-Кубада үсэгэлдэр энэ пресс-конференци болоһон байна.

Пресс-конференци 3 час үлүүтэй саг соо үргэлжэлөө. Олон асуудалнуудай нэгэндэ харюусаха зуураа, Фидель Кастро иигэжэ заагаа: Карибскa далай шадар шанга байдалай тохёолдоһон үедэ Кубын правительство али бүхы байдал тухай хамаг мэдээсэлнүүдые Советскэ правительствaһаа саг үргэлжэ абадаг байһан. Хариин журналистнуудта хандаха зуураа, тэрэ иигэжэ хэлээ: тэрэ шахардуу шанга үедэ абтаһан һүүлшын шиидхэбэринүүдэй ашаар лэ таанад мүнөө энэ зал соо һууха аргатай байна ха юмта.

Кубын правительство эб найрамдал аршалан хамгаалхые оролдоно, зүгөөр зэбсэгтэ дobтолгын хэгдээд байгаа һаань, шанга сохилто үгэхэ баатай болохо гээд олон хүн зоной хабаадаһан митинг дээрэ Фидель Кастро хэлээ һэн. Гуантанамода байрладаг США-гай далайн-сэрэгэй бааза дээрэһээ хэгдэдэг Америкын сэрэгэйхидэй элдэб аашанууд тушаа Кубын правительствын баримталдаг хараа шугамые премьер-министр үшөө дахин батадхан дурдаа.

Пресс-конференциин үедэ Куба США хоёрой хоорондохи харилсаануудта ехэ анхарал хандуулагдаһан байна. «Амгалан тайбанаар ажаһууха!» — эдэ хоёр оронуудай хоорондохи харилсаанууд нимэл байха ёһотой гэжэ Кубын премьер-министр хэлээ.

Латиин америкын арадууд Кубатай һаналаа нэгэдэнхэй

САНТЬЯГО, июлиин 28. ТАСС-ай корреспондент Э. Барсегян иигэжэ дамжуулна:

Америкын гүрэнүүдэй организациин Кубада эсэргүүгээр баталан абаһан бузар бузагай шиидхэбэринүүдтэ эсэргүүсэн бурууушаалгын һүртэй ехэ митинг нийслэлэй Кауполикан театр соо болоо. Арадай тэмсэлэй фронтдо ородог бүхы политическэ партинуудай түлөөлэгшэд, Чилиин олониитын түрүү организацинууд энэ митингдэ хабаадалсаһан байна.

Америкын гүрэнүүдэй организаци Холбоото Штадуудай аша туһа хамгаалдаг, тиигээд Латиин Америкын арадуудай ашэ туһада үһэрюугээр тэмсэдэг гэжэ Чилиин коммунис партиин ЦК-гай генеральна секретарь сенатор Луис Корвалан митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ онсолон тэмдэглээ. Мүнөө үедэ Чилиин, Уругвайн, Боливиин, Мексикын правительстванууд гайтайхан асуудал шиидхэхэ ёһотой болоо гээд Луис Корвалан саашань хэлээ. Өөһэдынгөө бэсэ даанхай байдал хамгаалхын тулада тэдэнэр Кубатай байгуулһан харилсаагаа тэрэл хэбээрнь үлөөхэ, тиигэжэ Вашингтоной баадхадаг ябуулгануудһаа арсаха ёһотой бшуу. Чилидэ арадай хүдэлөөе бүри шангадхаха гээшэ мүнөө үедэ хэзээнэйхиһээ тон шухала болоо, революционно Кубатай һаналаа нэгэдэлгын туг бүри дээрэ үргэхэ хэрэгтэй гээд Корвалан онсолон тэмдэглээ.

Империализмда эсэргүүгээр үнэн зүб тэмсэл ябуулжа байһан Кубын арадые энэ дары бүгэдөөрэн дэмжэхыень Чилиин социалис партиин генеральна секретарь сенатор Рауль Ампуэро митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ оронойнгоо ажалшадые уряалаа.

Кубын баатарлиг арадтай һаналаа нэгэдүүлжэ байһанаа мэдүүлһэн телеграмма Фидель Кастрода эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри митингдэ хабаадагшад абаа.

Америкын адмирал Сайгон ерэбэ

ПАРИЖ, июлиин 28. (ТАСС). США-гай Номгон далайн флодые командалагша адмирал Шарп хоёр үдэрэй болзороор мүнөөдэр Сайгон ерэбэ гээд Франс пресс агентство мэдээсэнэ. Урда Вьетнамдахи байдалтай танилсалгамиин аяншалгын зорилго болоно гээд аэропортдо буухадаа адмирал корреспондентнүүдтэ мэдүүлээ. Сайгондо байха үедөө адмирал Шарп Урда Вьетнамдахи Америкын зэбсэгтэ хүсэнүүдые командалагша адмирал Уэстмо Ленд болон США-гай бусад тушаалтантай уулзаха байна.

Хархис добтологшод алуулһаар

НЬЮ-ЙОРК, июлиин 28. (ТАСС). Урда Вьетнамай партизанууд Сайгонһоо урагшаа 34 модоной газарта Америкын автомашиные миинэр мүнөөдэр тэһэлһэн байна. Автомобиль соо һуужа ябаһан Америкын 3 офицер алуулаа. Сайгонһоо баруун хойшоо 16 модоной газарта партизануудтай дайлдаа хэхэ үедөө США-гай армиин үшөө нэгэ офицер мүнөөдэр алуулһан байна.

Коста-Рикиин нийслэл Сан-Хосе хотын заха үзүүрээр баригдаһан орбо-сорбо урсанууд энэ зураг дээрэ харуулагдана. Ажалшадай салин хүлһэнэй хэмжээн гуйранshанай олзотой адли болохо тула өөһэдынгөө байра байдалые һайжаруулха, байра хүлһөөр абаха ямаршье арга боломжогүй юм. Хотын заха шадар канализацишьегүй.

ТАСС-ай фотохронико.

Конференци нээгдээ

ЛАГОС, июлиин 28. (ТАСС). Африкын байгаалиин баялигуудые ашаглаха, хамгаалха асуудалаар ЮНЕСКО-гой конференци мүнөөдэр эндэ хүдэлмэреэ эхилбэ. Африкын 28 ороной түлөөлэгшэд, тэрэшэлэн дэлхэйн хэдэ хэдэн бусад оронуудай түлөөлэгшэд конференцидэ хабаадалсана.

Президент Макариосой харюу

НИКОЗИ, июлиин 28. (ТАСС). ООН-ой генеральна секретарь У Танда Кипрэй республикын президент Макариосой эльгээһэн харюуе мүнөөдэр Кипрэй газетэнүүд толилбо. Арал дээрэ эб найрамдал, гурим журам һэргээн байгуулхын тула Кипр дээрхи ООН-ой хүсэнүүдтэй харилсаа холбоо байгуулан хүдэлхөөр бүрин бэлэн байһанаа республикын правительство мэдүүлнэ гээд харюусоонь онсолон тэмдэглэгдэнэ. Гэбэшье, республикын портнууд гү, али гүрэнэй эмхи зургаануудые хинахa хэрэгые ООН-ой хүсэнүүд баалуулжа шадахагүй гэжэ Кипрэй республикын правительство тоолоно.

«Кипрэй правительство оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха сэрэгэй хүсэ шалал бэхижүүлхын тулада ондоо тээһээ буу зэбсэг асарха баатай болоно,— гээд У Танда эльгээһэн харюугай бэшэг соонь онсолон тэмдэглэгдэнэ. Турциин портнуудта мүн лэ тиимэ хинан харагшадые табяха һаань, ООН-ой хүсэнүүдэй зүгһөө Кипрэй портнуудта байха хинан харагшадые табижа болохо юм гээд Кипрэй правительство тоолоно.

Шинсалидахи онсо шанга байдал

ПАРИЖ, июлиин 28. (ТАСС). Шинсали райондо (Хойто Родези) онсо байдал соносхогдонхой. Франс пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ороной эгээл хойто зүгтэ оршодог энэ райондо полици ба шажантанай нэгэ бүлэгэй гэшүүдэй хоорондо хюдалдаан болоо, тиигээд энэ районло онсо шахардуу байдал соносхохо гэһэн шиидхэбэри Кеннет Каундын правительство абаа. Энэ тулалдаанай болохоор хори юһэн хүн алуулаа гэжэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Шинсали район руу правительство сэрэгүүдые эльгээгээ.

Самолёдуул бута һүрөө

ЛОНДОН, июлиин 28. (ТАСС). Үсэгэлдэр Тайваньда һургуули хэжэ байхадаа сэрэгэй ашаа шэрэдэг 3 самолет бута һүрэжэ унаа. Самолёдуудай экипажай бүхы 18 гэшүүд үхөө гэжэ багсаагдана гээд Тайбэйһээ Рейтер агентство мэдээсэнэ.

США-гай хэды шангараашье һаань

ОТТАВА, июлиин 28. (ТАСС). Кубатай дипломатиин, худалдаа наймаанай харилсаануудые үргэлжэлүүлхэ талаар Канадын правительствын баримталдаг политика тэрэл хэбээрээ үлэнэ гэжэ общинануудай палатада үсэгэлдэр үгэ хэлэхэдээ Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министр Поль Мартин мэдүүлээ.

«Глоб энд мейл» газетын бэшэһэнэй ёһоор, Кубые гансаардуулан һалгааха һэдэлгэдэ хамжуулха зорилгоор Холбоото Штадуудай зүгһөө хэды шангалаашье һаань, Канада энэ политикаяа үргэлжэлүүлхээр эрид шиидэнги байна.

АГИТАТОРАЙ БЛОКНОТ

КПСС-эй Буряадай обкомой соёл сурталай таһагай хэблэдэг «Агитаторай блокнодой» ээлжээтэ—13-дахи номер хэблэгдэжэ, уншагшадтаа тараагдаба.

Блокнодой түрүүшын гадар хуудаһанда Захааминай парткомой инспектор-партэмхидхэгшэ Ф. Ш. Дудареев «Коммунизм» колхозой малшадтай хөөрэлдэжэ байһан дүрэ зураг толилогдоо.

«Тусхай мэргэжэлтэй болгохо гээшэ интенсификациин шухала арга нүхэсэл» гэһэн КПСС-эй Буряадай обкомой табадахи пленумэй шиидхэбэри эндэ хэблэгдэһэн байна.

«Үбһэ хуряалгын халуун хаһа» гэһэн гаршагтай бэшэг дотор үбһэ хуряалга дээрэ комплексно механизаци хэрэглэхэ, силос даралгые саг соонь хэжэ дүүргэхэ тухай онсо тэмдэглэгдэнэ.

«Ойлгууламжын хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө» гэһэн бүлэгтэ **Г. Степановай**, «Цехэй байдал харуулһан стенд» **И. Карбаиновай** — «Үргэн талаар дүүн зэдэлнэ» гэһэн статьянууд оруулагданхай.

«Нийтын хүсөөр» гэһэн бүлэгтэ **А. Мангатхановай**—«Уран гартай дархашуул» гэһэн статья толилогдоо.

«Социализмын оронуудта» гэһэн бүлэгтэ «Арадай Польшын тогтоһоор 20 жэл болобо», **А. Филипповай**, — «Америкынхидай хамааргалга Индохитадтахи байдал шахардуу болгоно» гэһэн статья «Уласхоорондын темээр» гэһэн бүлэгтэ хэблэгдэв.

ХЯАГТА ГОРОДОЙ ХАРИЛСАА ХОЛБООН

Хяагтын хизаар ороноо шэнжэлхэ Обручевой нэрэмжэтэ музейдэ Арадай Польшын тогтоһоор 20 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ нээгдээ. Выставкын стенднүүдтэ Польшын хүдөө ажахы, промышленностиин хорин жэлэй туршада урган хүгжэһэниие харуулһан фото-зурагууд харуулагданхай. Выставкын нүгөөдэ стендэ Польшын арадай республикатай алар холын Хяагта городой культурын талаар холбоо барисаатай болоһон тухай харуулагдана. Тэдэнэй дунда 1900 ондо музейдэ абтаһан һонирхолтой номууд бии. Польшын географическa бүлгэмэй хэблэһэн «Космос» гэһэн ном бултанай анхаралые татана. Тус ном дотор Зүүн Сибирьтэ сүлэлгэдэ ябаһан Польшын эрдэмтэн профессор Дыбовскиин «Байгал тухай» статья илангаяа һонирхолтой.

Р. ТУГУТОВ,
Хяагтын музейн директор.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, шиниг нойтон орохогүй. Баруун зүгһөө һулаханаар һэбшээлхэ. Республикын урда, мүн Баргажан голой тала дайдаар 30—35, бусад газар нютагуудта 27—32, Улаан-Үдэ городто үглөөгүүр 17—19, үдэртөө 32—34 градус дулаан болохоор багсаагдана.

Июлиин 31-дэ, августын 1-дэ республика доторнай үүлэтэйшэг, хура бороогүй байха. Баруун тээһээ һулаханаар һалхилха. Хойто аймагуудаар һүниндөө 6—11, урда аймагуудаар 11—16, үдэртөө үдэ болотор 28—33, үдын хойно 23—28 градус халуун болохо.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Таряашанай намарай шалгалта» гэһэн түрүү бэшэг; Гамаль Абдель Насерай Н. С. Хрущевто эльгээһэн телеграмма; ООН-ой генеральна секретарь У Танай Москва ерэһэн тухай мэдээсэл; Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Эрдэм» колхозой парткомой секретарь О. Бадмажановай «Коммунистнууд ингэжэ шиидхээ» гэһэн статья; «Манай республика дотор» гэһэн гаршаг доро элдэб һонин толилогдоо.

Хоёрдохи хуудаһанда: Баргажанай үйлэдбэриин управлениин Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон Ш. Л. Цыремиловагай хөөрөөн.

Гурбадахи нюур — Партийно-гүрэнэй хиналтын 16 дахи хуудаһан. Эндэ Хүдэриин совхозһоо хүдөө бэшэгшэдэй, партийно-гүрэнэй хиналтада туһалха Үдын совхозой дэргэдэхи бүлэгэй түрүүлэгшэ И. Афанасьевай, КПСС-эй Октябрьскa райкомой инструктор Н. Семеновой, Загарайн промышленна зоной партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. Стрекаловскиин ба бусадай статья, корреспонденцинүүд толилогдоо.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: элдэб информацинууд, агитаторай болкнодой 13-дахи номерой гараһан тухай мэдээсэл, «Хилын саанаһаа» гэһэн гаршаг доро уласхоорондын байдалаар Каир, Алжир, Улаан-Баатар, дэлхэйн бусад городуудһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н000178. Зак. № 716.